शत्रुहानिः परो मोक्षः स्तूयते सा न किं जनैः ॥१४॥
इति भगवत्याः कीलकस्तोत्रं समाप्तम् ॥ ३ ॥

॥ श्रीजगदम्बार्पणमस्तु ॥

बाबू कैलासनाथ भार्गव द्वारा, भार्गवभूषण प्रेस, काशी में मुद्रित ।

॥ श्री दुर्गा सप्त शती ॥

★ मूल्य मात्रम् ★

प्रकाशक—

भारत प्रकाशन मन्दिर,

कटरा कसोरट मथुरा।

प्रथमवार] सन् १९५० [मू० १)

❁ इति ❁

दुर्गा सप्तशती

मिलने का पता--

भारत प्रकाशन मन्दिर,

कटरा कसेरट, मथुरा।

कवर प्रिंटर – पुष्पराज प्रेस, मथुरा।

प्रकाशक-

रघुनाथदास दाऊदयाल अग्रवाल,

अध्यक्ष फर्म—भारत प्रकाशन मन्दिर,

कटरा कसेरट, मथुरा।

विषयानुक्रमणिका

प्रकाशक—भारत प्रकाशन मंदिर—
कटरा केसरट मथुरा। मूल्य १)

श्रीगणेशायनमः । अथ प्रयोगान्तराणि कात्यायनीतन्त्रोक्तानि । प्रतिश्लोक माद्यन्तयोः प्रणवं जपेन्मंत्रसिद्धिः ॥ १ ॥ अग्रे सर्वत्र श्लोकपदं मन्त्रोपलक्षणम्।सप्रणवगनुलोमव्याहृतित्रयमादौ अन्ते तु विलोमं तदित्येवं प्रतिश्लोकं कृत्वा शतावृत्तिपाठेऽतिशीघ्रं सिद्धिः । २ । प्रतिश्लोकमादौ जातवेदसइत्यृचं पठेत् सर्वकामसिद्धिः । ३ । अपमृत्युवारणाय त्र्यम्बकमन्त्रं पठेत् ॥ आदावन्ते च शतमित्यर्थः। प्रतिश्लोकं तन्मन्त्र जपइत्यन्यत्र

। ४ । प्रतिश्लोकँ शूलेन पाहिनो देवीतिपाठादपमृत्युनाशः । अस्य केवलस्यापि श्लोकस्य लक्षमयुतँ सहस्रं शतँ वा जपेऽपमृत्युवारणम् ।५। प्रतिश्लोकँ शरणागतदीनार्तेतिश्लोकं पठेत्सर्वकार्य सिद्धिः । ६ । प्रतिश्लोकँ करोतु स नःशुभेत्यर्धं पठेत्सर्वं कार्यसिद्धिः । ७ । स्वाभीष्टवरप्राप्तयेएवं देव्या वरँ लब्ध्वेतिश्लोकँ पठेत् । ८ । सर्वापत्तिवारणाय प्रतिश्लोकँ दुर्गे स्मृतेतिपठेत्। अस्य केवलस्यापि श्लोकस्य कार्यानुसारेण लक्षम युतँ

सहस्रँ शतं वा जपः ।९। सर्वाबाधेत्यस्य लक्ष-
जपे प्रतिश्लोकं पाठे वा श्लोकोक्तं फलम ।१०।
इत्थँ यदा यदा बाधेतिश्लोकजपे महामारीशाँतिः
।११। ततो वव्रे नृपो राज्यमितिमंत्रस्य जपे
पुनःस्वराज्यलाभः १२ हिनस्ति दैत्यतेजांसि इत्यनेन
सदीपबलिदाने घंटाबंधने च बालग्रहशाँतिः ।१३
आद्यावृत्तिमनुलोमेन पठित्वा ततो विपरीतक्रमेण
द्वितीयानुलोमेन तृतीयामित्येवमावृत्तित्रयेण शीघ्रँ
कार्यसिद्धिः । १४ । सर्वापत्तिवारणाय दुर्गेस्मृते-

त्यर्धं ततो यदंति यच्च दूरके इत्यृचं तदन्ते दारि-
द्र्यदुःखेत्यर्धं एवँ कार्यानुसारेण लक्षमयुतं सहस्रँ
शतँ वा जपः । १५ । कांसोस्मीत्यृचँ प्रतिश्लोकँ
पठेल्लक्ष्मीप्राप्तिः । १६ ।प्रतिश्लोकमन्तृणा अस्मि-
न्नित्यृचँ पठेदृण परिहारः । १७ । मारणार्थमेव-
मुक्त्वा समुत्पत्येतिश्लोकँ प्रतिश्लोकं पठेत्
मारणोक्ता वृत्तिभिः फलसिद्धिः । १८ । ज्ञानि-
नामपि चेतांसि इतिश्लोकजपमात्रेण सद्यो मोहन-
मित्यनुभवसिद्धम् ॥ प्रतिश्लोकँ तृच्छ्लोकपाठे

त्ववश्यम् । १९ । रोगानशेषानिति श्लोकस्य प्रतिश्लोकं पाठे सकलरोगनाशः। तन्मात्रजपेऽपि सः । २० । इत्युक्ता सा तदा देवी गम्भीरेति-श्लोकस्य प्रतिश्लोकं पाठे पृथग्जपे वा विद्याप्राप्तिर्वाग्वैकृतनाशश्च । २१ । भगवत्या कृतं सर्व मित्यादि द्वादशोत्तरशताक्षरो मन्त्रः सर्वकामदः सर्वापत्तिवारणश्च । २२ । देवि प्रपन्नार्तिहरे इतिश्लोकस्य यथाकार्यं लक्षायुतसहस्रशतान्यतमसंख्यजपे प्रतिश्लोकं पाठे वा सर्वापन्निवृत्तिः

सर्वकामाप्तिश्च । एषु प्रयोगेषु प्रतिश्लोकं दीपाग्रे केवलमेव नमस्करणेऽतिशीघ्रं सिद्धिः प्रतिश्लोकं कामबीजसंपुटितस्य एकचत्वारिंशद्दिनं त्रिरावृत्तौ सर्वकामसिद्धिः । २३ । एकविंशदिनपर्यन्तमुक्तरीत्या प्रत्यहं द्वादशावृत्तौ वशीकरणम् ।२४। मायाबीजसंपुटितस्य फट्पल्लवसहितस्य सप्तदिन पर्यन्तं त्रयोदशावृत्तावुच्चाटनसिद्धिः ।२५। तादृश्यामेव दिनचतुष्टयमेकादशावृत्तौ सर्वोपद्रवनाशः ।२६। एकोनपञ्चाशद्दिनपर्यन्तं प्रतिश्लोकं श्रीवी

त्ववश्यम् । १९ । रोगानशेषानिति श्लोकस्य
प्रतिश्लोकं पाठे सकलरोगनाशः। तन्मात्रजपेऽपि
दु० सः । २० । इत्युक्ता सा तदा देवी गम्भीरेति- स०
श्लोकस्य प्रतिश्लोकं पाठे पृथग्जपे वा विद्याप्रा-
६ प्तिर्वाग्वैकृतनाशश्च । २१ । भगवत्या कृतं सर्व
मित्यादि द्वादशोत्तरशताक्षरो मन्त्रः सर्वकामदः
सर्वापत्तिवारणश्च । २२ । देवि प्रपन्नार्तिहरे
इतिश्लोकस्य यथाकार्यं लक्षायुतसहस्र शतान्य-
तमसँख्यजपे प्रतिश्लोकँ पाठे वा सर्वापन्निवृत्तिः

सर्वकामसिद्धिश्च । एषु प्रयोगेषु प्रतिश्लोकं दीपाग्रे
केवलमेव नमस्करणेऽतिशीघ्रं सिद्धिः प्रतिश्लोकँ
दु० कामबीजसंपुटितस्य एकचत्वारिंशद्दिनं त्रिरावृत्तौ स०
७ सर्वकामसिद्धिः । २३ । एकविंशद्दिनपर्यन्त-
मुक्तरीत्या प्रत्यहं द्वादशावृत्तौ वशीकरणम् ।२४।
मायाबीजसंपुटितस्य फट्पल्लवसहितस्य सप्तदिन
पर्यन्तं त्रयोदशावृत्तावुच्चाटनसिद्धिः ।२५। तादृ-
श्यामेव दिनचतुष्टयमेकादशावृत्तौ सर्वोपद्रवनाशः
।२६। एकोनपञ्चाशद्दिनपर्यंतं प्रतिश्लोकं श्रीवी

जसंपुटितस्य पञ्चदशावृत्तौ लक्ष्मीप्राप्तिः ।२७।
प्रतिश्लोकं वाग्बीजसंपुटितस्य शतावृत्त्या विद्या-
प्राप्तिः । अथ शतचण्डीविधिः। शंकरस्य भवान्या
वा प्रसादनिकटे शुभम् । मण्डपद्वारेवद्याढ्यं कुर्या-
त्सध्वजतोरणम् । तत्र कुण्डंप्रकुर्वीतंती प्रच्यांमध्य
तोपिवा!स्नात्वानित्यक्रियांकृत्वावृणुयाद्दशवाडवान्
वाडवाब्राह्मणाः । जितेन्द्रियान्सदाचारान्कुलीना-
न्सत्यवादिनः। व्युत्पन्नांश्चण्डिकापाठरतान् लज्जा
दयावतः । मधुपर्कविधानेन स्वर्णवस्त्रादिदानतः ।

जपार्थमासनं मालां दद्यात्तेभ्योऽपि भोजनम् ।४।
ते हविष्यान्नमश्नन्तो मन्त्रार्थगतमानसाः । भूमौ
शयानाः प्रत्येकं जपेयुश्चण्डिकास्तवम् ॥ ५ ॥
मार्कण्डेयपुराणोक्तं दशकृत्वः सचेतसः । नवार्णं
चण्डिकामन्त्रं जपेयुश्चायुतं पृथक् । ६ । पृथ-
क्संपुटीकरणादितिशेषः। प्रत्येकं ब्राह्मणैरयुतजपः
कार्यः। अष्टमीनवमीचतुर्दशीपौर्णमासीषु यथा
शता वृत्तिसमाप्तिर्भवति तथारम्भः कर्तव्य इति
सांप्रदायिकः । यजमानः पूजयेच्च कन्यानां नवकं

शुभम् । द्विवर्षाद्या दशाब्दान्ताः कुमारीःपरिपूजयेत् । १ । तासां क्रमेण नामानि । कुमारी । १ । त्रिमूर्तिः । २ । कल्याणी । ३ । रोहिणी । ४ । कालिका । ५ । शंभवी । ६ । दुर्गा । ७ । चण्डिका । ८ । सुभद्रा । ९ । इति । नाममन्त्रैस्तासाँ पूजा । तत्र हीनाधिकाङ्गी कुष्ठव्रणयुता अन्धा काण कुरूपा केकरा कुब्जा लोमयुग्देहा दासीजा रोगिणीत्येवमाद्या वर्ज्याः । विप्रां सर्वेष्टसंसिद्ध्यै यशसे क्षत्रियोद्भवाम् ॥ वैश्यजां

धनलाभाय पुत्राप्त्यै शूद्रजां यजेत् ॥ पुष्पगन्धधूपदीपभक्ष्यभोज्यैर्यथाशक्ति वस्त्राभरणैश्च पूजयेत् ॥

द्विवर्षा सा कुमार्युक्ता त्रिमूर्तिर्हायनत्रिका । चतुरब्दा तु कल्याणी पञ्चवर्षातु रोहिणी ॥ १ ॥
षडब्दा कालिकाप्रोक्ता चण्डिका सप्तहायना । अष्टवर्षा शांभवी स्याद्दुर्गा तु नवहायना । सुभद्रा दशवर्षोक्ता नाममन्त्रैः प्रपूजयेत । तासामावाहने मन्त्रः प्रोच्यते शङ्करोदितः । मन्त्राक्षरमयी लक्ष्मीं मातृणां रूपधारिणीम् । नवदुर्गात्मिकां साक्षात्क-

न्यामावाहयाम्यहम् । कुमारिकादिकन्यानां पूजा
दु० मन्त्रान्ब्रुवेऽधुना । जगत्पूज्ये जगद्वन्द्ये सर्वशक्ति- सं०
१२ स्वरूपिणि। पूजांगृहाण कौमारि जगन्मातर्नमोऽस्तु
ते । त्रिपुरां त्रिपुराधारां त्रिवर्षां ज्ञानरूपिणीम् ।
त्रैलोक्यवंदितांदेवींत्रिमूर्तिं पूजयाम्यहम् ॥ कला-
त्मिकाकलातीतां कारुण्यहृदयाँ शिवाम् । कल्या
णजननीं देवीं कल्याणीं पूजयाम्यहम् । अणिमा-
दिगुणाधारामकाराद्यक्षरात्मिकाम् ॥ अनन्त-
शक्तिकां लक्ष्मीं रोहिणींपूजयाम्याहम् । कामचारीं

शुभां कान्तां कालचक्रस्वरूपिणीम् । कामदाँ
दु० करुणो दारां कालिकाँ पूजयाम्यहम् ॥ चण्डवीराँ
चण्डमायाँ चण्डमुण्डप्रभञ्जनीम् ॥ पूजयामि सदा सं०
१३ देवीं चण्डिकां चण्डविक्रमाम् ॥ सदानन्दकरीं
शांतां सर्वदेवनमस्कृताम् ॥ सर्वभूतात्मिकाँ लक्ष्मी
शाँभवीं पूजयाम्यहम् । दुर्गमे दुस्तरे कार्ये भवदुःख
विनाशिनीम् ॥ पूजयामि सदा भक्त्या दुर्गां
दुर्गार्तिनाशिनीम् ॥ सुन्दरीं स्वर्णवर्णाभं सुखसौ-
भाग्यदायिनीम् ॥ सुभद्रजननीं देवीं सुभद्रं

पूजयाम्यहम् ।। एतैर्मन्त्रैः पुराणोक्तैस्तां तां कन्यां समर्चयेत ।। इतिपूजनं कुमारिकाणाम् ।। वेद्यां विरचिते रम्ये सर्वतोभद्रमण्डले । घटं संस्थाप्य
१४ विधिना तत्रावाह्यार्चयेच्छिवाम् ।। तदग्रे कन्यकाश्चाऽपि पूजयेद्ब्राह्मणानपि ।। उपचारैस्तु विविधैर्नवार्णावरणान्यपि ।। ॐकारः प्रथमं पीठं पूर्णपीठमतःपरम् ।। तृतीयं कामपीठं च पूजयेत्-सम्प्रदायतः ।। पूर्वादिदिक्षु पीठस्य गणेशादिचतुष्टयम् ।। गणेशक्षेत्रपालौ च पादुके बटुकाह्वयः ।।

आग्नेय्यादिचतुर्दिक्षु पूज्यं देवीचतुष्टयम् ।। जया च विजया चैव जयंती चापराजिता ।। पूर्वोक्तयंत्रे पूर्वकोणे सरस्वती सहितो ब्रह्मा श्रीसहितो विष्णु
१५ नैर्ऋत्यमुमया शिवो वायव्यां षट्कोणे चक्रमध्यस्थ मध्यवीजे श्रीमहालक्ष्मीः ।। ह्रींमहाकाली ऐंमहा सरस्वती दक्षिण वामयोः ।। उदक्सिंहो दक्षिणे महिषः ।। षट्कोणेषु नन्दजा रक्तदन्तिकाशाकम्भरीदुर्गाभीमाभ्रामर्यः ।। सबिंदुनामाद्यवर्णताराद्याश्चासां नाममन्त्राः पूजादौ तारः प्रणवः ।।

अष्टपत्रेषु ब्रह्माणी माहेश्वरी कौमारी वैष्णवी
वाराही नारसिंही ऐन्द्री चामुण्डा उक्तरीत्या
नाममन्त्रैः पूज्याः। ततो विष्णुमायादि चतुर्विंशति
देवताः प्रागादिक्रमेण केसरेषु पूज्याः ।। प्रतिपत्रं
च केसरत्रयम् ।। ताश्च ।। विष्णुमाया १ चेतना
२ बुद्धि ३ निद्रा ४ क्षुधा ५ छाया ६ शक्ति ७
तृष्णा ८ क्षान्ति ९ जाति १० लज्जा ११ शान्ति
१२ श्रद्धा १३ कान्ति १४ लक्ष्मी १५ धृति १६
वृत्ति १७ स्मृति १८ दया १९ तुष्टि २० पुष्टि २१

मातृ २२ भ्रान्ति २३ चिति २४ रूपा एतावत्यः।।
सप्तशतीस्तवे पञ्चमाध्याये आसां चतुर्विंशतीन
न पाठ इति न भ्रमितव्यम् ।। कात्यायनीतन्त्र-
विरोधात्।।नालमूलेतु संपूज्य माधवादिचतुष्टयम्।।
आधारे कूर्मशेषौ च चतुर्थी पृथिवी नृप ।। गृह-
कोणेषुगणेशः क्षेत्रपालो बटुको योगिन्यः ।।
प्रागादिदिक्षु इन्द्राद्याश्चेति ।। एवंचतुर्दिनंकुर्यात्।।
तत्र प्रथमेह्नि एकावृत्तिर्द्वितीयेद्वे तृतीये तिस्रश्चतुर्थे
चतस्र इति ।। पञ्चमे होमः ।। होमद्रव्याणि ।।

पायसान्नैस्त्रिमध्वक्तैर्द्राचारम्भाफलादिभिः ॥ मातु-
दु० लिङ्गैरिक्षुखण्डैर्नालिकेरयुतैस्तिलैः ॥ जातीफलै
राम्रफलैरन्यैर्मधुरवस्तुभिरिति ॥ सप्तशत्या दशा स०
१८ वृत्त्या प्रतिमन्त्रं हुतं चरेत् ॥ अयुतं च नवार्णेन
स्थापितेऽग्नौ विधानतः ॥ कृत्वावरणदेवानां होमं
तन्नाममन्त्रतः ॥ कृत्वा पूर्णाहुतिं सम्यग्देवमग्निं
विसृज्य च ॥ अभिषिञ्चेच्च यष्टारं विप्रौघः कल
शोदकैः ॥ निष्कं सुवर्णमथवा प्रत्येकं दक्षिणां
दिशेत् ॥ भोजयेच्च शतं विप्रान् भक्ष्यभोज्यैः

पृथग्विधैः तेभ्योऽपि दक्षिणां दत्वा गृह्णीयादाशिष-
स्तथा ॥ एवंकृते जगद्वश्यं सर्वे नश्यन्त्युपद्रवाः ॥ स०
दु० इति शतचण्डीविधिः । श्रीगणेशायनमः ॥ अद्ये
१९ त्यादि० श्रीमहाकालीमहालक्ष्मीमहासरस्वतीदेवता
प्रीत्यर्थं चण्डीसप्तशतीपाठाख्यं कर्म करिष्ये ॥
तदङ्गत्वेनादौ कवचार्गलाकीलकपठमाद्यन्तयोर
ष्टोत्तरशतसंख्यनवार्णजपपूर्वकं क्रमेण रात्रिसूक्त-
देवीसूक्तपठनमन्ते रहस्यत्रयपठनं च करिष्ये ॥
इति संकल्प्य । प्रथमं नमो देव्यै महा देव्यै

दु० २०

शिवायै सततं नमः नमः प्रकृत्यै भद्रायै नियताः
प्रणताःस्म ताम् । इति मंत्रेण पञ्चोपचारैः
पुस्तकपूजां कुर्यात् । श्रीरस्तु । श्रीगणेशाय स०
नमः । ॐ नमश्चण्डिकायै । मार्कण्डेय उवाच
ॐ यद्गुह्यं परमं लोके सर्वरक्षाकरं नृणाम् । यन्न
कस्यचिदाख्यातं तन्मे ब्रूहि पितामह । १ । ब्रह्मो-
वाच । अस्ति गुह्यतमं विप्र सर्वभूतोपकारकम् ॥
देव्यास्तु कवचं पुण्यं तच्छृणुष्व महामुने । २ ।
प्रथमं शैलपुत्री च द्वितीयं ब्रह्मचारिणी तृतीयं

दु० २१

चन्द्रघण्टेति कूष्माण्डेति चतुर्थकम् । ३ । पञ्चमं
स्कन्दमातेति षष्ठं कात्यायनीति च सप्तमं काल- स०
रात्रीतिमहागौरीति चाष्टमम् । ४ । नवमं सिद्धि-
दात्री च नवदुर्गाः प्रकीर्तिताः । उक्तान्येतानि
नामानि ब्रह्मणैव महात्मना । ५ । अग्निना
दह्यमानस्तु शत्रुमध्ये गतो रणे । विषमे दुर्गमेचैव
भयार्ताः शरणं गताः । ६ । न तेषां जायते
किंचिदशुभं रणसंकटे । नापदं तस्य पश्यामि
शोकदुखभयं नहि ॥ ७ ॥ यैस्तु भक्त्या स्मृता

नूनं तेषं वृद्धिः प्रजायते । ये त्वां स्मरन्ति देवेशि
रक्षसे तान्न संशयः । ८ । प्रेतसंस्था तु चामुण्डा
वाराही महिषासना ऐन्द्री गजसमारूढा वैष्णवी
गरुडासना । ९ । माहेश्वरी वृषारूढा कौमारी
शिखिवाहना ।। लक्ष्मीःपद्मासना देवी पद्महस्ता
हरिप्रिया ।। १० ।। श्वेतरूपधरा देवी ईश्वरी वृष-
वाहना । ब्राह्मी हंससमारूढा सुर्वाभरणभूषिता
।११। इत्येता मातरः सर्वाः सर्वयोगसमन्विताः
नानाभरणशोभाढ्या नानारत्नोपशोभिताः ।१२।

दृश्यन्ते रथमारूढा देव्यः क्रोधसमाकुलाः । शंखं
चक्रं गदां शक्तिं हलं च मुसलायुधम् ।। खेटकं
तोमरं चैव परशुं पाशमेवच । १३ । कुन्तायुधं
त्रिशूलं च शार्ङ्गमायुधमुत्तमम् ।। दैत्यानां देह-
नाशाय भक्तानामभयाय च ।।१४।। धारयन्त्या-
युधानीत्थं देवानं च हिताय वै ।। नमस्तेस्तु
महारौद्रे महाघोरपराक्रमे । १५ । महाबले महो-
त्साहे महाभयविनाशिनि ।। त्राहिमं देवि दुष्प्रेक्ष्ये
शत्रूणां भयवर्धिनी । १६ । प्राच्य रक्षतु मामैन्द्री

आग्नेय्यामग्निदेवता। दक्षिणेऽवतु वाराहीनैर्ऋत्यं
खड्गधारिणी ।१७। प्रतीच्य वारुणी रक्षेद्वायव्यां
मृगवाहिनी ।। उदीच्यांपातु कौमारी ईशान्य शूल-
धारिणी।।१८।।ऊर्ध्वं ब्रह्माणि मेरक्षेदधस्ताद्वैष्णवी
तथा ।। एवं दशदिशो रक्षेच्चामुण्डा शववाहना
।।१९।। जया मे चाग्रतः पातु विजया पातु
पृष्ठतः ।। अजिता वामपार्श्वे तु दक्षिणे चापरा
जिता ।।२०।। शिखामुद्योतिनी रक्षेदुमा मूर्ध्नि
व्यवस्थिता ।। मालाधरी ललाटे च भ्रुवो रक्षेद्यश

स्विनी ।।२१।। त्रिनेत्रा च भ्रुवोर्मध्ये यमघंटा च
नासिके ।। शंखिनी चक्षुषोर्मध्ये श्रोत्रयोर्द्वार
वासिनी ।।२२।। कपोलौ कालिका रक्षेत्कर्णमूले
तु शङ्करी ।। नासिकायां सुगन्धाच उत्तरोष्ठे च
चर्चिका ।।२३।। अधरे चामृतकला जिह्वायां च
सरस्वती ।। दन्तान् रक्षतु कौमारी कंठदेशे तु
चंडिका ।।२४।। घंटिकां चित्रघंटा च महामाया
च तालुके कामाक्षी चिबुकं रक्षेद्वाचं मे सर्वमंगला
।।२५।। ग्रीवायाँ भद्रकाली च पृष्ठवंशे धनुर्धरी।।

नीलग्रीवा बहिःकंठे नलिकाँ नलकूबरी ॥२६॥
स्कन्धयोःखड्गिनी रक्षेद्बाहू मे वज्रधारिणी ॥
दु० हस्तयोर्दंडिनी रक्षेदम्बिका च गुलीषु च ॥२७॥ स०
२६ नखाञ्छूलेश्वरी रक्षेत् कुक्षौ रक्षेत्कुलेश्वरी ॥
स्तनौ रक्षेन्महादेवी मनः शोक विनाशिनीं ।२८
हृदये ललिता देवी उदरे शूलधारिणी ॥ नाभौ
च कामिनी रक्षेद्गुह्यं गुह्येश्वरी तथा ॥ २९ ॥
पूतना कामिका मेढ्रं गुदे महिषवाहिनी ॥ कट्यां
भगवती रक्षेज्जानुनी विन्ध्यवासिनी ।३०। जंघे

महाबला रक्षेत्सर्व कामप्रदायिनी । गुल्फयोर्नार
सिंही च पादपृष्ठे तु तैजसी ॥३१॥ पादांगुलीषु
दु० श्री रक्षेत्पादाधस्थलवासिनी ॥ नखान्दंष्ट्राकराली स०
च केशांश्चैवोर्ध्वकेशिनी ।३२। रोमकूपेषु कौमारी
२७ त्वचं वागीश्वरी तथा ॥ रक्तमज्जावसामांसान्य-
स्थिमेदासि पार्वती ॥ ३३ ॥ अन्त्राणि काल
रात्रिश्च पित्तं च मुकुटेश्वरी ॥ पद्मावती पद्मकोशे
कफे चूडामणिस्तथा ॥३४॥ ज्वालामुखी नसा-
जालमभेद्या सर्वसंधिषु । शुक्रं ब्रह्माणि मे रक्षेच्छायां

छत्रेश्वरी तथा ॥ ३५ ॥ अहंकारं मनो बुद्धिं
रक्षेन्मेधर्मधारिणी ॥ प्राणापानौ तथा न्यानमुदानं
च समानकम् ।३६। वज्रहस्ता च मे रक्षेत्प्राण
कल्पं च शोभना । रसे रूपे च गन्धे च शब्दे
स्पर्शे च योगिनी । ३७ । सत्त्वं रजस्तमश्चैव
रक्षेन्नारायणी सदा । आयू रक्षतु वाराही धर्मं
रक्षतु वैष्णवी । ३८ । यशः कीर्ति च लक्ष्मी
च धनं विद्यां च चक्रिणी । गोत्रमिन्द्राणिमे रक्षे
त्पशून्मे रक्ष चण्डिके । ३९ । पुत्रान्रक्षेन्महा-

लक्ष्मीर्भार्यां रक्षतु भैरवी । पन्था नं सुपथा
रक्षेन्मार्गं क्षेमकरा तथा । ४० । राजद्वारे
महालक्ष्मीर्विजया सर्वतः स्थिता । रक्षाहीनं तु
यत्स्थानं वर्जितं कवचेन तु । ४१ । तत्सर्वं रक्षमे
देवि जयन्ती पाप नाशिनी । पदमेकं न गच्छेतु
यदीच्छेच्छुभमात्मनः ।४२। कवचेनावृतो नित्यं
यत्र यत्रैव गच्छति । तत्रतत्रार्थ लाभश्च विजयः
सर्व कामिकः ।४३। यं यं चिन्तयते कामँ तँ तँ
प्राप्नोति निश्चितम् । परमैश्वर्य मतुलँ प्राप्स्यते

भूतले पुमान् । ४४ । निर्भयो जायते मर्त्यः संग्रामेष्वपराजितः त्रैलोक्ये तु भवेत्पूज्यः कवचेनावृतः पुमान् । ४५ । इदं तु देव्याः कवचं देवानामपि दुर्लभम् । यः पठेत्प्रयतो नित्यं त्रिसंध्यं श्रद्धयान्वितः । ४६ । दैवी कला भवेत्तस्य त्रैलोक्येष्वपराजितः । जीवेद्वर्षशतं साग्रमपमृत्युविवर्जितः । ४७ । नश्यन्ति व्याधयस्सर्वे लूताविस्फोटकादयः ॥ स्थावरँ जँगमँ चैव कृत्रिमँ चापि यद्विषम् ।४८। अभिचाराणि सर्वाणि

मन्त्रयन्त्राणि भूतले । भूचराः खेचराश्चैव जलजाश्चोपदेशिकाः । ४९ । सहजा कुलजा माला डाकिनी शाकिनी तथा । अन्तरिक्षचरा घोरा डाकिन्यश्च महाबलाः ।५०। ग्रहभूतपिशाचाश्च यक्षगन्धर्वराक्षसाः।ब्रह्मराक्षसवेतालाः कूष्माण्डा भैरवादयः ।५१। नश्यन्ति दर्शनात्तस्य कवचे हृदि संस्थिते ॥ मानोन्नतिर्भवेद्राज्ञस्तेजोवृद्धिकरं परम् । ५२ । यशसा वर्धते सोऽपि कीर्तिमण्डित भूतले । जपेत्सप्तशती चण्डीं कृत्वा तु कवचं पुरा

।५३। यावद्भूमण्डलं धत्ते सशैलवनकाननम् ॥
तावत्तिष्ठति मेदिन्यां सन्ततिः पुत्रपौत्रिकी ।५४।
देहान्ते परमं स्थानं यत्सुरैरपि दुर्लभम् । प्राप्नोति
पुरुषोनित्यं महामाया प्रसादतः ।५५। लभते
परमं रूपं शिवेन सह मोदते ।५६। इति
वाराहपुराणे हरिहरब्रह्मविरचितं देव्याः कवचं
समाप्तम् । श्रीजगदम्बार्पणमस्तु । ॐनमश्चण्डि-
कायै ॥ जयन्ती मङ्गला काली भद्रकाली कपा-
लिनी ॥ दुर्गा क्षमा शिवा धात्री स्वाहा स्वधा

नमोस्तुते ॥१॥ जयत्वं देवि चामुण्डे जय भूता
र्तिहारिणि ॥ जय सर्वगते देवि कालरात्रि नमोस्तु
ते । २ । मधुकैटभ विद्रावि विधातृवरदे नमः ॥
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि । ३ ।
महिषासुर निर्णाशि भक्तानां सुखदे नमः । रूपं
देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ ४ ॥
रक्तबीजवधे देवि चण्डमुण्डविनाशिनि ॥ रूपं
देहि जयं देहि यशो देहि द्विषोजहि । ५ ।शुम्भ
स्यैव निशुम्भस्य धूम्राक्षस्य च मर्दिनी । रूपं देहि

जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि । ६ । वन्दितां-
घ्रियुगे देवि सर्वसौभाग्यदायिनि । रूपं देहि जयं
देहि यशो देहि द्विषो जहि । ७ । अचिन्त्यरूप-
चरिते सर्वशत्रुविनाशिनि । रूपं देहि जयं देहि
यशो देहि द्विषो जहि । ८ । नतेभ्यः सर्वदा
भक्त्या चण्डिके दुरितापहे । रूपं देहि जयं देहि
यशो देहि द्विषो जहि । ९ । स्तुवद्भ्यो भक्तिपूर्व
त्वां चण्डिके व्याधिनाशिनि ।। रूपं देहि जयं
देहि यशो देहि द्विषो जहि ।। १० । चण्डिके

सततं ये त्वामर्चयंतीभक्तितः। रूपं देहि जयंदेहि
यशो देहि द्विषो जहि । ११ । देहि सौभाग्यमा-
रोग्यं देहि मे परमं सुखम्। रूपं देहि जय देहि
यशो देहि द्विषो जहि । १२ । विधेहि द्विषतां
नाशं विधेहि बलमुच्चकैः । रूपं देहि जयं देहि
यशो देहि द्विषो जहि ।१३। विधेहि देवि कल्याणं
विधेहि परमां श्रियाम्। रूपँ देहि जयँ देहि यशो
देहि द्विषो जहि । १४ । सुरासुर शिरोरत्ननिघृ
ष्टचरणेम्बिके । रूपं देहि जयं देहि यशो देहि

द्विशो जहि ।१५। विद्यावन्तँ यशस्वन्तँ लक्ष्मी-
वन्तँ जनँ कुरु ॥ रूपं देहि जयँ देहि यशो देहि
द्विषो जहि । १६ । प्रचण्डदैत्यदर्पघ्ने चण्डिके
प्रणतायमे ॥ रूपँ देहि जयँ देहि यशो देहि द्विषो
जहि । १८ । चतुर्भुजे चतुर्वक्त्रसँस्तुते परमेश्वरि
रूपं देहि जयँ देहि यशो देहि द्विषो जहि ।१८।
कृष्णेन संस्तुते देवि शश्वद्भक्त्या सदाम्बिके । रूपं
देहि जयँ देहि यशो देहि द्विषो जहि ।१६।
हिमाचलसुतानाथसँस्तुते परमेश्वरि । रूपँ देहि

जयँ देहि यशो देहि द्विषो जहि ।२०। इन्द्राणी
पतिसद्भावपूजिते परमेश्वरि ।रूपं देहि जयं देहि
यशो देहि द्विषो जहि ।२१। देवि प्रचण्डदोर्द-
ण्डदैत्यदर्प विनाशिनि ।रूँ देहि जयं देहि यशो
देहि द्विषो जहि । २२। देवि भक्तजनोद्दामदत्ता
नन्दोदयेम्बिके । रूपं देहि जयं देहि यशो देहि
द्विषो जहि ॥२३॥ पत्नी मनोरमां देहि मनोवृ-
त्तानुसारिणीम् । तारिणीं दुर्गसंसारसागरस्य कु
लोद्भवाम् ।२४। इदं स्तोत्रं पठित्वा तु महा-

स्तोत्रं पठेन्नरः । सतु सप्तशती संख्या वरमाप्नोति सम्पदाम् । २५ । इति मार्कण्डेयपुराणे अर्गला स्तोत्रं समाप्तम् । २६ । ॐ नमश्चण्डिकायै ॥

मार्कण्डेय उवाच । विशुद्धज्ञानदेहाय त्रिवेदीदिव्य चक्षुषे । श्रेयःप्राप्तिनिमित्ताय नमः सोमार्धधारिणे ॥१॥ सर्वमेतद्विजानीयान्मन्त्राणामपि कीलकम् ॥ सोपि क्षेममवाप्नोति सततं जाप्यतत्परः । २ । सिद्धयन्त्युच्चाटनादीनि वस्तूनि सकलान्यपि ॥ एतेन स्तुवतां देवी स्तोत्रमात्रेण सिद्धयति ॥३॥

न मन्त्रन्नौषधं तत्र न किंचिदपि विद्यते ॥ विना जाप्येन सिद्धेत सर्वमुच्चाटनादिकम् । ४ । समग्राण्यपि सिद्धयंति लोकशङ्कामिमांहरः । कृत्वा निमन्त्रयामास सर्वमेवमिदं शुभम् । ५ । स्तोत्रं वै चण्डिकायास्तुतच्चगुप्तं चकारसः । समाप्नोतिसुपुण्येन तां यथावन्नियन्त्रणाम् । ६ । सोपि क्षेमम वाप्नोति सर्वमेव न संशयः । कृष्णायां वा चतुर्दश्यामष्टम्यं वा समाहितः । ७ । ददाति प्रतिगृह्णाति नान्यथैषा प्रसिद्धयति । इत्थं रूपेण कीलेन

महादेवेन कीलितम् । ८ । योनिष्कीलां विधायैनां
नित्यं जपति संस्फुटम् । ससिद्धः सगणः सोपि
गन्धर्वो जायते नरः । । ९ । नचैवाप्यटतस्तस्य
भयं क्वापि हि जायते । नाऽपमृत्युवशं याति मृतो
मोक्षमवाप्नुयात् । १० । ज्ञात्वा प्रारभ्य कुर्वीत न
कुर्वाणो विनश्यति । ततो ज्ञात्वैव सम्पन्नमिदं प्रार
भ्यती बुधैः ।११। सौभाग्यादि च यत्किंचिद्दृश्यते
ललनाजने । तत्सर्वं त्वत्प्रसादेन तेन जाप्यमिदं
शुभम् । १२ । शनैस्तु जप्यमानोस्मिंस्तोत्रे सम्प

त्तिरुच्चकैः । भवत्येव समग्रापि ततः प्रारभ्यमेवतत्
।१३। ऐश्वर्यं यत्प्रसादेन सौभाग्यारोग्यसम्पदः ।
शत्रुहानिःपरोमोक्षः स्तूयते सा न किं जनैः ।१४।
इति भगवत्याः कीलकस्तोत्रं समाप्तम् । ३ । ॐ
अस्य श्रीनवार्णमन्त्रस्य । ब्रह्मविष्णुरुद्राऋषयः ।
गायत्र्युष्णिगनुष्टुप्छंदांसि । श्री महाकालीमहाल-
क्ष्मीमहासरस्वत्यो देवताः । ऐं बीजम् । ह्रीं शक्तिः ।
क्लीं कीलकं । श्रीमहाकालीमहालक्ष्मीमहासरस्व
तीप्रीत्यर्थं जपे विनियोगः ब्रह्मविष्णु रुद्रऋषिभ्ये-

नमः शिरसि । गायत्र्युष्णिगनुष्टुप्छन्दोभ्यो नमः मुखे । महाकालीमहालक्ष्मी महासरस्वतीदेवताभ्यो नमः हृदि । ऐं बीजाय नमः गुह्ये । ह्रीं शक्तये नमः पादयोः । क्लीं कीलकाय नमः नाभौ । इति मूलेन करौ संशोध्य । ॐ ऐं अंगुष्ठाभ्यां नमः । ॐ ह्रीं तर्जनीभ्यां नमः । ॐ क्लीं मध्यमाभ्यांनमः ॐ चामुण्डायै अनामिकाभ्यां नमः । ॐ विच्चे कनिष्ठिकाभ्यां नमः । ॐ ऐं ह्रीं क्लीं चामुण्डायै विच्चे करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः । एवं हृदयादि । ततोऽ

क्षरन्यासः । ॐ ऐं नमः शिखायाम् । ॐ ह्रीं नमः दक्षिणनेत्रे । ॐ क्लीं नमः वामनेत्रे । ॐ चां नमः दक्षिणकर्णे । ॐ मुं नमः वामकर्णे । ॐ डां नमः दक्षिणनासायाम् ॐ यैं नमः वामनासायाम् । ॐ विं नमः मुखे । ॐ च्चैं नमः गुह्ये । एवं विन्यस्याष्टवारं मूलेन व्यापकं कुर्यात् । ॐ ऐं प्राच्यै नमः । ॐ ऐं आग्नेय्यै नमः । ॐ ह्रीं दक्षिणायै नमः । ॐ ह्रीं नैर्ऋत्यै नमः ॐ क्लीं प्रतीच्यै नमः । ॐ क्लीं वायव्यै नमः ॐ चामुण्डायै उदीच्यै नमः । ॐ

विच्चे ईशान्यै नमः ॐ ऐं ह्रीं क्लीं चामुण्डायै विच्चे
ऊर्ध्वायैनमः ॐ ऐं ह्रीं क्लीं चामुण्डायै विभूम्यैच्चे नमः
द० । अथ ध्यानम् । खड्गं चक्रगदेषुचापपरिघान् शूल
भुशुण्डीं शिरः शंखं संदधतीं करैस्त्रिनयनां सर्वा- स०
२४ ङ्गभूषावृताम् । नीलाश्मद्युतिमास्यपाददशकां सेवे
महाकालिकां यामस्तौत्स्वपिते हरौ कमलजो हन्तुं
मधुं कैटभम् । १ । अक्षस्रक्परशुं गदेषुकुलिशं
पद्मं धनुः कुण्डिकां दण्डं शक्तिमसिं च चर्म जलज
घंटां सुराभाजनम् । शूलं पाशसुदर्शने च दधतीं

हस्तैः प्रसन्नाननां सेवे सैरिभमर्दिनीमिह महालक्ष्मी
सरोजस्थिताम् । २ । घण्टां शूलहलानि शंखमु- स०
द० सले चक्रं धनुः सायकं हस्ताब्जैर्दधतीं घनान्तवि
४५ लसच्छीतांशुतुल्यप्रभाम् । गौरीदेहसमुद्भवां त्रिन
यनामाधारभूतां महा पूर्वामत्रसरस्वतीमनु भजे शु-
म्भादिदैत्यार्दिनीम् । ३ । अष्टोत्तरशतसंख्यया
मन्त्रराजं जपेत् । इति नवार्णविधिः ॥ ❀ ॥
अथरात्रिसूक्तम् । विश्वेश्वरीं जगद्धात्रीं स्थिति
संहारकारिणीम् । निद्रां भगवतीं विष्णोरतुलां ते

जसः प्रभुः । १ । ब्रह्मोवाच । त्वं स्वाहा त्वं स्वधा
त्वँहि वषट्कारः स्वरात्मिका । सुधा त्वमक्षरे नित्ये
त्रिधा मात्रात्मिकास्थिता । २ । अर्धमात्रा स्थिता
नित्या यानुच्चार्या विशेषतः । त्वमेव सँध्या सावित्री
त्वँदेवि जदनीपरा ।३। त्वयैतद्धार्यते विश्वँ त्वयै
तत्सृज्यते जगत् । त्वयैतत्पाल्यते देवि त्वमत्स्यन्ते
च सर्वदा । ४ । विसृष्टिरूपात्वँ स्थितिरूपा
च पालने । तथा सँहृतिरूपान्ते जगतोऽस्य जग
न्मये । ५ । महाविद्या महामाया महामेधा महा-

स्मृतिः । महामोहा च भवती महादेवी महासुरी
। ६ । प्रकृतिस्त्वँ च सर्वस्य गुणत्रयविभाविनी ।
कालरात्रिर्महारात्रिर्मोहरात्रिश्च दारुणा । ७ । त्वँ
श्रीस्त्वमीश्वरी त्वं ह्रीस्त्वँ बुद्धिर्बोधलक्षणा । लज्जा
पुष्टिस्तथा तुष्टिस्त्वँ शान्तिःक्षान्तिरेव च । ८ ।
खड्गिनी शूलिनी घोरा गदिनी चक्रिणी तथा ।
शङ्खिनी चापिनी बाणा भुशुण्डी परिघायुधा ।
९ । सौम्या सौम्यतराशेषसौम्येभ्यस्त्वतिसुन्दरी ।
परापराणां परमा त्वमेव परमेश्वरी । १० । यच्च

किंचित्क्वचिद्वस्तु सदसद्वाऽखिलात्मिके । तस्य स
र्वस्य या शक्तिः सा त्वं किं स्तूयसे तदा । ११
यया त्वया जगत्स्रष्टा जगत्पात्यत्ति यो जगत् ।
सोपि निद्रावशँ नीतः कस्त्वां स्तोतुमिहेश्वरः ।
। १२ । विष्णुः शरीरग्रहणमहमीशान एव च ।
कारितास्ते यतोतस्त्वाँ कः स्तोंतुँ शक्तिमान्भवेत्
। १३ । सात्वमित्थँ प्रभावैः स्वैरुदारैर्देवि सँस्तुता
। मोहयैतौ दुराधर्षावसुरौं मधुकैटभौ । १४ । प्र
बोधँ च जगत्स्वामी नीयतामच्युतो लघु । बोधश्च

क्रियतामस्य हन्तुमेतौ महासुरौं ।१५। इतिरात्रि
सूक्तँ समाप्तम् । ❀ । ॐ श्रीगणेशायनमः ॥
अथ प्रथममध्यमोत्तमचरित्राणि ब्रह्मविष्णुरुद्रा ऋष
यः श्रीमहाकालीमहालक्ष्मीमहासरस्वत्यो देवताः ।
गायत्र्युष्णिगनुष्टुप्छंदांसि । नंदाशाकंभरीभीमाः
शक्तयः । रक्तदंतिकादुर्गाभ्रामर्योबीजानि । अग्नि
वायुः सूर्यस्तत्वानि । ऋग्यजुः सामवेदा ध्यानानि
। सकलकामनासिद्धये श्रीमहाकाली महालक्ष्मी-
महासरस्वती देवताप्रीत्यर्थं जपे विनियोगः । त

आदौ न्यासाः । खड्गिनी शूलिनी घोरा गदिनी
चक्रिणी तथा । शंखिनी चापिनी बाणा भुशुण्डी
परिघायुधा । अंगुष्ठाभ्याँ नमः । शूलेन पाहिनो
देवि पाहि खडगेन चाम्बिके। घण्टास्वनेन नः ।
पाहि चापज्यानिःस्वनेन च । तर्जनीभ्याँ नमः ।
प्राच्यां रक्षप्रतीच्यां च चण्डिके रक्ष दक्षिणे ।
भ्रामणेनात्मशूलस्य उत्तरस्याँ तथेश्वरी । मध्यमा-
भ्यां नमः । सौम्यानि यानि रूपाणि त्रैलोक्ये वि
चरन्ति ते । यानि चात्यर्थघोराणि तै रक्षास्मां

स्तथा भुवम् । अनामिकाभ्यां नमः खड्गशूलग-
दादीनि यानि चास्त्राणि तेऽम्बिके । करपल्लवसंगीनि
तैरस्मान्रक्ष सर्वतः । कनिष्ठिकाभ्यां नमः । सर्व
स्वरूपे सर्वेशे सर्वशक्तिसमन्विते । भयेभ्यस्त्राहि
नो देवि दुर्गे देवि नमोऽस्तु ते । करतलकरपृ-
ष्ठाभ्याँ नमः। एवं हृदयादि । खडगिनी शूलिनी
घो रा० हृदयाय नमः । शूलेन पाहिनो देवि०
शिरसे स्वाहा । प्राच्यां रक्ष प्रतीच्यां च० शिखायै
वषट् । साम्यान यान रूपाण० कवचाय हुम् ।

खड्गशूल गदादीनि० नेत्रत्रयाय वौषट्। सर्व-
स्वरूपे सर्वेशे० अस्त्राय फट्। अथ ध्यानम्। स०
दु० विद्युद्दामसमप्रभां मृगपति स्कन्धस्थितां भीषणां
५२ कन्याभिः करवालखेटविलसद्धस्ताभिरासेविताम्।
हस्तैश्चक्रधरालिखेटविशिखांश्चापं गुणं तर्जनीं
विभ्राणामनलात्मिकां शशिधरां दुर्गां त्रिनेत्रां
भजे। १। इति ध्यानम्। अस्य श्रीप्रथम चरि-
त्रस्य। ब्रह्मा ऋषिः। महाकाली देवता। गायत्री
छन्दः। नन्दा शक्तिः। रक्त दन्तिका बीजम्।

अग्निस्तत्त्वम्। ऋग्वेदः स्वरूपम्। श्रीमहाकाली
प्रीत्यर्थं प्रथमचरित्रजपे विनियोगः। खड्गं चक्र स०
दु० गदेषु चापपरिघान् शूल भुशुण्डी शिरः शङ्खं सं
दधतीं करैस्त्रिनयनां सर्वाङ्गभूषावृताम्। नीला-
५३ श्मद्युतिमास्यपाददशकां सेवे महाकालिकां याम
स्तौत्स्वपिते हरौ कमलजो हन्तुं मधुं कैटभम्।
मार्कण्डेय उवाच। १। सावर्णिः सूर्यतनयो यो
मनुः कथ्यतेऽष्टमः। निशामय तदुत्पत्तिं विस्तराद्
गदतो मम। २। महामायानुभावेन यथा मन्व-

न्तराधिपः । सबभूव महाभागः सावर्णिस्तनयो
रवैः । ३ । स्वारोचिषेऽन्तरे पूर्वं चैत्रवंशसमुद्भवः ।
दु० सुरथो नाम राजाऽभूत्समस्ते क्षितिमण्डले । ४ ।
५४ तस्य पालयतः सम्यक्प्रजाः पुत्रानिवौरसान् । ब स०
भूवुः सत्रवो भूपाः कोलाविध्वंसिनस्तदा । ५ ।
तस्य तैरभवद्युद्धमतिप्रबलदण्डिनः । न्यूनैरपि स
तैर्युद्धे कोलविध्वंसिभिर्जितः । ६ । ततः स्वपुर-
मायातो निजदेशाधिपोऽभवत् । आक्रान्तः स
महाभागस्तैस्तदा प्रबलारिभिः । ७ । अमात्यैर्ब

लिभिर्दुष्टैर्दुर्बलस्य दुरात्मभिः । कोशो बलं चापहृतं
तत्रापि स्वपुरे ततः । ८ । ततो मृगयाव्याजेन स०
दु० तस्वाम्यः स भूपतिः । एकाकी हयमारुह्य जगाम
५५ गहनं वनम् । ९ । स तत्राश्रममद्राक्षीद्द्विजवर्यस्य
मेधसः । प्रशान्तश्वापदाकीर्णं मुनिशिष्योपशो-
भितम् । १० । तस्थौ कंचित्स कालं च मुनिना-
तेन सत्कृतः । इतश्चेतश्च विचरंस्तस्मिन्मुनिवरा
श्रमे । ११ । सोऽचिन्तयत्तदा तत्र ममत्वाकृष्ट-
चेतनः । मत्पूर्वैः पालितं पूर्वं मया हीनंपुरं हि

तत् । १२ । मद्भृत्यैस्तैरसद्वृत्तैर्धर्मतः पाल्यते न
वा । न जाने स प्रधानो मे शूरहस्ती सदा मदः
। १३ । मम वैरिवशं यातः कान्भोगानुपलप्स्यते
ये ममानुगता नित्यं प्रसादधनभोजनैः । १४ ।
अनुवृत्तिं ध्रुवं तेऽद्य कुर्वन्त्यन्यमहीभृताम् । असम्य
ग्व्ययशीलैस्तैः कुर्वद्भिः सततं व्ययम् । १५ ।
संचितः सोऽतिदुःखेन क्षयं कोशो गमिष्यति ।
एतच्चान्यच्च सततं चिन्तयामास पार्थिवः । १६ ।
तत्र विप्राश्रमाभ्याशे वैश्यमेकं ददर्श सः । स पृष्ट

स्तेन कस्त्वं भो हेतुश्चागमनेऽत्र कः । १७ ।
सशोक इव कस्मात्त्वं दुर्मना इव लक्ष्यसे । इत्या-
कर्ण्य वचस्तस्य भूपतेः प्रणयोदितम् । १८ ।
प्रत्युवाच स तं वैश्यः प्रश्रयावनतो नृपम् । १९ ।
वैश्य उवाच । २० । समाधिर्नाम वैश्योऽहमुत्पन्नो
धनिनां कुले । २१ । पुत्रदारैर्निरस्तश्च धनलो-
भादसाधुभिः । विहीनश्च धनैर्दारैः पुत्रैरादाय मे
धनम् । २२ । वनमभ्यागतो दुःखी निरस्तश्चा-
प्तबन्धुभिः । सोऽहं न वेद्मि पुत्राणां कुशलाकुश-

लात्मिकाम् । २३ । प्रवृत्तिं स्वजनानं च दाराणं चात्र संस्थितः । किं नु तेषाँ गृहेक्षेममक्षेमं किंनु स प्रथम्। २४। कथं ते किं नु सद्वृत्ताः दुर्वृत्ताः किंनु मे सुताः । २५ । राजोवाज । २६ । यैर्नि रस्तो भवल्लुब्धैः पुत्रदारादिभिर्धनैः । २७ । तेषु किं भवतः स्नेहमनु बध्नाति मानसम् ।२८। वैश्य उवाच । २९ । एवमेतद्यथा प्राह भवानस्मद्गतं वचः । ३० । किं करोमि न वध्नाति मम निष्ठुरताँ मनः । यैः सन्त्यज्य पितृस्नेहं धनलुब्धैर्निराकृतः

। ३१ । पतिस्वजनहार्दं च हार्दितेष्वेव मे मनः । किमेतन्नाभिजानामि जानन्नपि महामते । ३२ । यत्प्रेमप्रवणं चित्तं विगुणेष्वपि बन्दुषु ॥ तेषं कृते मे निःश्वासो दौर्मनस्यं च जायते । ३३ । करोमि किं यन्न मनस्तेष्वप्रीतिषु निष्ठुरम् ॥३४॥ मार्कण्डेय उवाच । ३५ । ततस्तौ सहितौविप्र तं मुनिं समुपस्थितौ । ३६ । समाधिर्नाम वैश्योऽसौ स च पार्थिवसत्तमः । कृत्वा तु तौ यथान्यायं यथार्हं तेन संविदम् । ३७ । उपविष्टौ कथाः काश्चिच्चक्रतुर्वै–

श्यपार्थिवौ । ३८ । राजोवाच । ३९ । भगवं-
स्त्वामहं प्रष्टुमिच्छाम्येकं वदस्व तत् । ४० । दुः
दु० खाय यन्मे मनसः स्वचित्तायत्ततां विना । ममत्वं स०
गतराज्यस्य राज्याँगेऽष्वखिलेष्वपि । ४१ । जान
६० तोऽपि यथज्ञस्य किमेतन्मुनिसत्तम । अयं च
निकृतः पुत्रैर्दारैर्भृत्यैस्तथोज्झितः । ४२ । स्वज
नेन च संत्यक्तस्तेषु हार्दी तथाप्यति । एवमेष
तथाऽहं च द्वावप्यत्यन्तदुःखितौ । ४३ । दृष्टदो-
षेऽपि विषये ममत्वाकृष्टमानसौ । तत्किमेतन्महाभाग

यन्मोहो ज्ञानिनोरपि । ४४ । ममास्य च भवत्येषा
दु० विवेकान्धस्य मूढता । ४५ । ऋषिरुवाच । ४६ । स०
ज्ञानमस्ति समस्तस्य जन्तर्विषयगोचरे ॥ ४७ ॥
६१ विषयश्च महाभाग याति चैवं पृथक्पृथक् । दिवान्धाः
प्राणिनः केचिद्रात्रावन्धास्तथा परे । ४८ । केचि
द्दिवा तथा रात्रौ प्राणिनस्तुल्यदृष्टयः । ज्ञानिनो
मनुजाः सत्यं किं नु ते नहि केवलम् । ४९ । यतो
हि ज्ञानिनः सर्वे पशुपक्षिमृगादयः । ज्ञानं च तन्म
नुष्याणां यत्तेषां मृगपक्षिणाम् । ५० । मनुष्याणां

च यत्तेषां तुल्यमन्यत्तथोभयोः। ज्ञानेपि सति पश्यै
दु० तान्पतङ्गाञ्छावचञ्चुषु । ५१ । कणमोक्षादृता-
न्मोहात्पीड्यमानानपि क्षुधा।।मानुषा मनुजव्याघ्र स०
६२ साभिलाषाः सुतान्प्रति ।५२ । लोभात्प्रत्युपका
राय नन्वेतान्किं न पश्यसि । तथापि ममतावर्ते
मोहगर्ते निपातिताः । ५३ । महामायाप्रभावेन
संसारस्थितिकारिणा । तन्नात्र विस्मयः कार्यो
योगनिद्रा जगत्पतेः । ५४ । महामाया हरेश्चैषा
तया संमोह्यते जगत् । ज्ञानिना मपि चेतांसि देवी

भगवती हि सा । ५५ । बलादाकृष्य मोहाय
महामाया प्रयच्छति । तया विसृज्यते विश्वं जग
दु० देतच्चराचरम् । ५६ । सैषा प्रसन्ना वरदा नृणा स०
भवति मुक्तये । सा विद्या परमा मुक्तेर्हेतुभूता
६२ सनातनी । ५७ । संसार बन्धहेतुश्च सैव सर्वे-
श्वरेश्वरी । ५८ । राजोवाच । ५९ । भगवन्का
हि सा देवी महामायेति याँ भवान् ।६०। ब्रवीति
कथमुत्पन्ना सा कर्मास्याश्च किं द्विज । यत्प्रभावा
च सा देवी यत्स्वरूपा यदुद्भवा । ६१ । तत्सर्व

श्रोतुमिच्छामि त्वत्तो ब्रह्मविदां वर । ६२ । ऋषि
रुवाच । । ६३ । । नित्यैव सा जगन्मूर्तिस्तया
सर्वमिदं ततम् ।६४। तथापि यत्समुत्पत्तिर्बहुधा
श्रूयतां मम । देवानां कार्यसिद्ध्यर्थमाविर्भवति सा
यदा ।६५। उत्पन्नेति तदा लोके सा नित्याप्य-
भिधीयते । योगनिद्रां यदा विष्णुर्जगत्येकार्णवी-
कृते । ६६ । आस्तीर्य शेषमभजत्कल्पान्ते भग
वान्प्रभुः । तदा द्वावसुरौ घोरौ विख्यातौ मधुकै
टभौ । ६७ । विष्णुकर्णमलोद्भूतौ हन्तुं ब्रह्माण

मुद्यतौ ।' स नाभिकमले विष्णोः स्थितो ब्रह्मा
प्रजापतिः । ६८ । दृष्ट्वा तावसुरौ चोग्रौ प्रसुप्तं
च जनार्दनम् । तुष्टाव योगनिद्रां तामेकाग्रहृदयः
स्थितः । ६९ । विबोधनार्थाय हरेर्हरिनेत्रकृताल
यम् । विश्वेश्वरीं जगद्धात्रीं स्थितिसंहारकारिणीम्
। ७० । निद्रां भगवतीं विष्णोरतुलां तेजसः प्रभुः
। ७१ । ब्रह्मोवाच । ७२ । त्वं स्वाहा त्वं स्वधा
त्वं हि वषट्कारः स्वरात्मिका । ७३ । सुधा त्वम
क्षरे नित्ये त्रिधामात्रात्मिका स्थिता । अर्धमात्रा

स्थिवा नित्यायानुच्चार्या विशेषतः । ७४ । त्वमेव
संध्या सावित्रीं त्वं देवि जननी परा । त्वयैतद्धा
दु० र्यते विश्वं त्वयैतत्सृज्यते जगत् । ७५ । त्वयैत स०

त्पाल्यते देवि त्वमत्स्यन्ते च सर्वदा । सिृष्टौसृष्टि
रूपा त्वं स्थितिरूपा च पालने । ७६ । तथासंहृति
रूपान्ते जगतोऽस्य जगन्मये । महाविद्या महा-
माया महामेधा महास्मृतिः । ७७ । महामोहा
च भवती महादेवी महासुरी । प्रकृतिस्त्वं चसर्वस्य
गुण त्रयविभाविनी । ७८ । कालरात्रिर्महारात्रि

मोंहरात्रिश्च दारुणा । त्वं श्रीस्त्वमीश्वरी त्वं
ह्रीस्त्वं बुद्धिर्बोधलक्षणा । ७९ । लज्जा पुष्टिस्तथा
दु० तुष्टिस्त्वं शान्तिः क्षान्तिरेव च । खड्गिनी शू- स०
लिनी घोरा गदिनी चक्रिणी तथा । ८० ।शंखिनी

चापिनी बाणभुशुण्डीपरिघायुधा । सौम्या सौम्य
तराशेषसौम्येभ्यस्त्वतिसुन्दरी । ८१ । परापराणां
परमा त्वमेव पर मेश्वरी । यच्च किंचित्क्वचिद्वस्तु
सदसद्वाखिलात्मिके । ८२ । तस्य सर्व स्य याशक्तिः
सा त्वं किं स्तूयसे तदा । यया त्वया जगत्स्रष्टा

जगत्पात्यत्ति यो जगत् । ८३ । सोऽपि निद्रावशं
नीतः कस्त्वां स्तोतुमिहेश्वरः । विष्णुःशरीरग्रह-
णमहमीशान एव च । ८४ । कारितास्ते यतो
ऽतस्त्वां कः स्तोतुं शक्तिमान्भवेत् । सात्वमित्थं
प्रभावैः स्वैरुदारैर्देवि संस्तुता । ८५ । मोहयैतौ
दुराधर्षावसुरौ मधुकैटभौ । प्रबोधं च जगत्स्वामी
नीयतामच्युतो लघु । ८६ । बोधश्च क्रियतामस्य
हन्तुमेतौ महासुरौ । ८७ । ऋषिरुवाच । ८८ ।
एवं स्तुता तदा देवी तामसी तत्र वेधसा । ८९ ।

विष्णोःप्रबोधनार्थाय निहन्तुं मधुकैटभौ । नेत्रा-
स्यनासिकाबाहुहृदयेभ्यस्तथोरसः । ९० । निर्गम्य
दर्शने तस्थौ ब्रह्मणोऽव्यक्तजन्मनः । उत्तस्थौ च
जगन्नाथस्तया मुक्तो जनार्दनः । ९१ । एकार्णवे
हि शयनात्ततः स ददृशे च तौ । मधुकैटभौ दुरा
त्मानावतिवीर्यपराक्रमौ । ९२ । क्रोधरक्तेक्षणा
वत्तुं ब्राह्मणं जनितोद्यमौ । समुत्थाय ततस्ताभ्यां
युयुधे भगवान्हरिः । ९३ । पञ्चवर्षसहस्राणि
बाहुप्रहरणो विभुः तावप्यतिबलोन्मत्तौ महा

मायाविमोहितौ । ९४ । उक्तवन्तौ वरोऽस्मत्तो
व्रियतामिति केशवम् । ९५ । श्री भगवानुवाच
। ९६ । भवेतामद्य मे तुष्टौ मम बध्यावुभावपि
॥९७॥ किमन्येन वरेणात्र एतावद्धि वृतं मया
। ९८ । ऋषिरुवाच । ९९ । वञ्चिताभ्यामिति
तदा सर्वमापोमयं जगत् ।१०० । विलोक्यताभ्यां
गदितो भगवान्कमलेक्षणः । आवां जहि नयत्रोर्वी
सलिलेन परिप्लुता । १ । ऋषिरुवाच । २ ।
तथेत्युक्त्वा भगवता शंखचक्रगदाभृता । कृत्वा

चक्रेण वै छिन्ने जघने शिरसी तयोः । ३ । एव-
मेषासमुत्पन्ना ब्रह्मणा संस्तुता वयम् ।प्रभावमस्या
देव्यास्तु भूयः शृणु वदामिते । १०४ । इति
मार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वम्तरे देवीमाहात्म्ये
मधुकैटभवधा नाम प्रथमोऽध्यायः । १ । उवाच
। १४ । अर्ध ।२४। श्लोक ।६६। एवं ।१०४।

अस्यश्रीमध्यम चरितस्य । विष्णुर्ऋषिः ॥
महालक्ष्मीर्देवता । उष्णिक्छन्दः । शाकम्भरी
शक्तिः । दुर्गा बीजम् । वायुस्तत्त्वम् । यजुर्वेदः

स्वरूपम् । महालक्ष्मीप्रीत्यर्थं मध्यमचरितजपेविनि
योगः । ॐ अक्षस्रक्परशुं गदेषुकुलिशं पद्मं धनुः स०
८० कुण्डिकां दण्डं शक्तिमसिं च चर्म जलजं घण्टां
७२ सुराभाजनम् । शूलं पाशसुदर्शने च दधतीं हस्तैः
प्रसन्नाननां सेवे सैरिभमर्दिनीमिह महालक्ष्मीसरोज
स्थिताम् । ऋषिरुवाच । १ । देवासुरमभूद्युद्ध
पूर्णमब्दशतं पुरा । महिषेऽसुराणामधिपे देवानाँ
च पुरन्दरे । २। तत्रासुरैर्महावीर्यैं देवसैन्यं परा
जितम् । जित्वा च सकलान्देवानिन्द्रोऽभून्महि-

षासुरः ॥ ३ ॥ ततः पराजिता देवाः पद्मयोनिं
८१ प्रजापतिम् । पुरस्कृत्य गतास्तत्र यत्रेशगरुडध्वजौ
। ४ । यथावृत्तं तयोस्तद्वन्महिषासुरचेष्टितम् । स०
७३ त्रिदशाः कथयामासुर्देवाभिभवविस्तरम् । ५ ।
सूर्येन्द्राग्न्यनिलेन्दूनां यमस्य वरुणस्य च । अ-
न्येषाँ चाधिकारान्स स्वयमेवाधितिष्ठति । ६ ।
स्वर्गान्निराकृताः सर्वे तेन देवगणा भुवि । विच-
रन्ति यथा मर्त्या महिषेण दुरात्मना । ७ । एतद्वः
कथितं सर्वममरारि विचेष्टितम् । शरणं वः प्रपन्नाः

स्मोवधस्तस्य विचिन्त्य ताम् । ८ । इत्थं निशम्य
देवानां वचांसि मधुसूदनः । चकार कोपं शंभुश्च
भृकुटीकुटिलाननौ । ९ । ततोऽतिकोपपूर्णस्य
चक्रिणो वदनात्ततः निश्चक्राम महत्तेजो ब्रह्मणः
शंकरस्य च ।१०। अन्येषां चैव देवानां शक्रादीनां
शरीरतः । निर्गतं सुमहत्तेजस्तच्चैक्यं समगच्छत
। ११ । अतीव तेजसः कूटं ज्वलन्तमिव पर्वतम्
। ददृशुस्तेऽसुरास्तत्रज्वालाव्याप्तदिगन्तरम् ।
१२ । अतुलं तत्र तत्तेजः सर्वदेवशरीरजम् ।

एकस्थं तदभून्नारीव्याप्तलोकत्रयं त्विषा । १३ ।
यदभूच्छांभवं तेजस्तेनाजायत तन्मुखम् । याम्येन
चाभवन्केशा बाहवो विष्णुतेजसा । १४ । सौम्ये
नस्तनयोर्युग्मं मध्यं चैन्द्रेण चाभवत् । वारुणेन
च जंघोरु नितम्बस्तेजसा भुवः । १५ । ब्रह्मण-
स्तेजसा पादौ तदंगुल्योर्कतेजसा । वसूनां च
करांगुल्यः कौबेरेण च नासिका । १६ । तस्यास्तु
दन्ताः संभूताः प्राजापत्येन तेजसा । नयनत्रितयं
जज्ञे तथा पावक तेजसा । १७ । भ्रुव च संध्य-

योस्तेजः श्रवणावनिलस्य च। अन्येषां चैव देवानां
संभवस्तेजसां शिवा। १८। ततः समस्त देवानां
तेजोराशिसमुद्भवाम् तांविलोक्य मुदं प्रापुरमरा
महिषार्दिताः। १९। शूलं शूलाद्विनिष्कृष्य ददौ
तस्यै पिनाकधृक्। चक्रं च दत्तवान्कृष्णः समु-
त्पाट्य स्वचक्रतः। २०। शंखं च वरुणः शक्तिं
ददौ तस्यै हुताशनः। मारुतो दत्तवांश्चापं बाण
पूर्णे तथेषुधी। २१। वज्रमिन्द्रः समुत्पाट्य कुलि
शादमराधिपः। ददौ तस्यै सहस्राक्षो घण्टा मैरा-

वतादूगजात्। २२। कालदण्डाद्यमो दण्डंपाशं
चाम्बुपतिर्ददौ। प्राजपतिश्चाक्षमालां ददौ ब्रह्मा
कमण्डलुम्। २३। समस्तरोमकूपेषु निजरश्मी
न्दिवाकरः। कालश्च दत्तवान्खड्गं तस्याश्चर्म च
निर्मलम्। २४। क्षीरोदश्चामलं हारमजरे च
तथाम्बरे। चूडामणिं तथा दिव्यं कुण्डले कट-
कानि च। २५। अर्धचन्द्रं तथा शुभ्रं केयूरा-
न्सर्वबाहुषु। नूपुरौ विमलौ तद्वद्ग्रैवेयकमनुत्तमम्।
।२६। अंगुलीयकरत्नानि समस्तास्वंगुलीषु च॥

विश्वकर्मा ददौ तस्यै परशुँ चातिनिर्मलम् । २७ ।
दु० अस्त्राण्यनेकरूपाणि तथाऽभेद्यँ च दँशनम् । अ- स०
७८ म्लानपङ्कजां मालां शिरस्युरसि चापराम् ॥२८॥
अददज्जलधिस्तस्यै पङ्कजँ चातिशोभनम् । हिम-
वान्वाहनँ सिंहँ रत्नानि विविधानि च ॥ २९ ।
ददावशून्यँ सुरया पानपात्रँ धनाधिपः । शेषश्च
सर्वनागेशो महामणिविभूषितम् ।३०। नागहारँ
ददौ तस्यै धत्ते यः पृथिवीमिमाम् । अन्यैरपि सुरै-
र्देवी भूषणैरायुधैस्तथा । ३१ । सम्मानितानना

दोच्चैः साट्टहासँ मुहुर्मुहुः । तस्या नादेन घोरेण
दु० कृत्स्नमापूरितँ नभः । ३२ । अमायतातिमहता स०
प्रतिशब्दो महानभूत् । चुक्षुभुः सकला लोकाः
७९ समुद्राश्च चकम्पिरे । ३३ । चचाल वसुधा चेलुः
सकलाश्च महीधराः । जयेति देवाश्च मुदा तामूचुः
सिंहवाहिनीम् । ३४ । तुष्टुवुर्मुनयश्चैनां भक्ति-
नम्रात्ममूर्तयः । दृष्ट्वा समस्तं संक्षुब्धँ त्रैलोक्यम
मरारयः । ३५ । सन्नद्धाखिलसैन्यास्ते समुत्त
स्थुरुदायुधाः । आः किमेतदिति क्रोधादाभाष्य

महिषासुरः । ३६ । अभ्यधावतत्तँ शब्दमशेषैर
सुरैर्वृतः ॥ स ददर्श ततो देवीं व्याप्तलोकत्रयां स०
दु० त्विषा । ३७ । पादाक्रान्त्या नतभुवं किरीटोल्लि-
खिताम्बराम् । क्षोभिताशेषपातालां धनुर्ज्यानि-
८० स्वनेन ताम् । ३८ । दिशो भुजसहस्रेण समन्ता
द्व्याप्य संस्थिताम । ततः प्रववृते युद्धँ तया देव्या
सुरद्विषाम । ३९ । शस्त्रास्त्रैर्बहुधा मुक्तैरादीपितः
दिगन्तरम् । महिषासुरसेनानीश्चिक्षुराख्यो महा-
सुरः ॥ ४० ॥युयुधे चामरश्चान्यैश्च तुरङ्गबला

न्वितः । रथानामयुतैः षड्भिरुदग्राख्यो महासुर
दु० । ४१ । अयुध्यतायुतानां च सहस्रेण महाहनुः । स०
पञ्चाशद्भिश्च नियुतैरसिलोमा महासुरः । ४२ ।
८१ अयुतानां शतैः षड्भिर्बाष्कलो युयुधे रणे ।गज
वाजिसहस्रौघैरनेकैः परिवारितः । ४३ । वृतो रः
थानां कोट्या च युद्धे तस्मिन्नयुध्यत । बिडाला
ख्योऽयुतानां च पञ्चाशद्भिरथायुतैः । ४४ ।युयुधे
संयुगे तत्र रथानां परिवारितः । अन्ये च तत्रा-
युतशो रथनागहयैर्वृताः । ४५ । युयुधुः संयुगे

देव्या सह तत्र महासुरा । कोटिकोटिसहस्रैस्तु
रथानां दन्तिन तथा । ४६ । हयानं च वृतोयुद्धे
तत्राभून्महिषासुरः । तोमरैर्भिन्दिपालैश्च शक्ति
भिर्मुसलैस्तथा । ४७ । युयुधः संयुगे देव्याखड्गैः
परशु पट्टिशैः । केचिच्च चिक्षिपुः शक्तीः केचि-
त्पाशांस्तथापरे । ४८ । देवी खड्गप्रहारैस्तु तेत
हन्तुं प्रचक्रमुः । सापि देवी ततस्तानि शस्त्राण्य-
स्त्राणि चण्डिका ॥ ४९ ॥ लीलयैव प्रचिच्छेद नि
जशस्त्रास्त्रवर्षिणी । अनायस्तानना देवी स्तूयमाना

सुरार्षभिः । ५० । मुमोचासुरदेहेषु शस्त्राण्यस्त्राणि
चेश्वरी । सोऽपि क्रुद्धो धुतसटो देव्या वाहन
केसरी ॥ ५१ ॥ चचारासुरसैन्येषु वनेष्विव हुता
शनः । निःश्वासान्मुमुचे यश्च युध्यमाना रण
म्बिका । ५२ । त एव सद्यः संभूता गणाः
शतसहस्रशः । युयुधुस्ते परशुभिर्भिन्दिपालासि-
पट्टिशैः । ५३ । नाशयन्तोऽसुरगणान्देवीशक्
त्युपबृंहिताः । अवादयन्त पटहान् गणाः शंख
स्तथापरे । ५४ । मृदङ्गश्च तथैवान्ये तस्मिन्यु

देव्या सह तत्र महासुरा । कोटिकोटिसहस्त्रैस्तु
रथानां दन्तिन तथा । ४६ । हयानं च वृतोयुद्धे
तत्राभून्महिषासुरः । तोमरैर्भिन्दिपालैश्च शक्ति
भिर्मु सलैस्तथा । ४७ । युयुधः स ंयुगे देव्याखड्गैः
परशु पट्टिशैः । केचिच्च चित्तिषुः शक्तीः केचि-
त्पाश ंस्तथापरे । ४८ । देवी खड्गप्रहारैस्तु तेत
हन्तुं प्रचक्रमुः । सापि देवी ततस्तानि शस्त्राण्य-
स्त्राणि चण्डिका ॥ ४६ ॥ लीलयैव प्रचिच्छेद नि
जशस्त्रास्त्रवर्षिणी । अनायस्तानना देवी स्तूयमाना

सुराषभिः । ५० । मुमोचासुरदेहेषु शस्त्राण्यस्त्राणि
चेश्वरी । सोऽपि क्रुद्धो धुतसटो देव्या वाहन
केसरी ॥ ५१ ॥ चचारासुरसैन्येषु वनेष्विव हुता
शनः । निःश्वासान्मुमुचे यश्च युध्यमाना रण
म्बिका । ५२ । त एव सद्यः स ंभूता गणाः
शतसहस्त्रशः । युयुधुस्ते परशुभिर्भिन्दिपालासि-
पट्टिशैः । ५३ । नाशयन्तो ऽसुरगणान्देवीशक्
त्यु पबृ ंदिताः । अवादयन्त पटहान् गणाः शंख
स्तथापरे । ५४ । मृदङ्गश्च तथैवान्ये तस्मिन्यु

द्धमहोत्सवे । ततो देवी त्रिशूलेन गदया शक्ति-
बृष्टिभिः । ५५ । खड्गादिभिश्च शतशो निज
घान महासुरान् पातयामास चैवान्यान्घण्टास्वन
विमोहितान् । ५६ । असुरान् भुवि पाशेन बद्ध्वा-
चान्यातकर्षयत् । केचित् द्विधा कृतास्तीक्ष्णैः खड्ग
पातैस्तथापरे । ५७ । विपोथिता निपातेन गदया
भुविशेरते । वेमुश्च केचिद्रुधिरं मसलेन भृशं हता
। ५८ । केचिन्निपतिता भूमौ भिन्नाः शूलेन
वक्षसि । निरन्तराः शरौघेण कृताः केचिद्रणा-

जिरे । ५९ । सेनानुकारिणः प्राणान्मुमुचुस्त्रिदशा-
र्दनाः । केषांचिद्बाहवश्छिन्नाश्छिन्नग्रीवास्तथापरे
। ६० । शिरांसि पेतुरन्येषामन्ये मध्ये विदारिताः
। विच्छिन्नजङ्घास्त्वपरे पेतुरुर्व्यां महासुराः ६१
एकबाहक्षिचरणाः केचिद्देव्याद्विधा कृताः । छि-
न्नेऽपि चान्ये शिरसि पतिताः पुनरुत्थिताः ।
६२ । कबन्धायुयुधुर्देव्या गृहीतपरमायुधाः । ननृ
तुश्चापरे तत्र युद्धे तूर्यलयाश्रिताः । ६३ । कब
न्धाश्छिन्नशिरसः खड्गशक्त्यृष्टिपाणयः । तिष्ठ

तिष्ठेति भाषन्तो देवीमन्ये महासुरा । ६४ ।
पातितै रथनागाश्वैरसुरैश्च वसुन्धरा । अगम्या
साभवत्तत्र यत्रा भूत्स महारणः । ६५ । शोणि
तौघा महानद्यः सद्यस्तत्र विसुस्रुवुः मध्ये चासुर
सैन्यस्य वारणासुरवाजिनाम् । ६६ । क्षणेन
तन्महासैन्यमसुराणाँ तथाम्बिका । निन्ये क्षयं
यथा वह्निस्तृणदारुमहा चयम् । ६७ । स च सिंहो
महा नादमुत्सृजन्धुतकेसरः । शरीरेभ्योऽमरारी
णामसूनिवविचिन्वति । ६८ । देव्या गणैश्च तैस्तत्र

कृतं युद्ध तथासुरैः । यथैषां तुतुषुर्देवाः पुष्पवृष्टि
मुचो दिवि । ६९ । इति मार्कण्डेयपुराणे साव
र्णिके मन्वन्तरे देवी माहात्म्ये महिषासुरसैन्यवधो
नाम द्वितीयोध्यायः । २ ।

उवाच । १ । श्लोकाः । ६८ । एवं । ६९ ।

एवमादितः । १७३ ।

ऋषिरुवाच । १ । निहन्यमानं तत्सैन्यमव-
लोक्य महासुरः । सेनानीश्चिक्षुरः कोपाद्ययौ
योद्धुमथाम्बिकाम् । २ । स देवीं शरवर्षेण ववर्ष

समरऽसुरः । यथा मेरुगिरेः शृङ्गं तोयवर्षेण तो
यदः ॥ ३ ॥ तस्य च्छित्वा ततो देवी लीलयैव स०
दु० शरोत्करान् । जघान तुरगान्बाणैर्यन्तारं चैव
वाजिनाम् । ४ । चिच्छेद च धनुः सद्यो ध्वजं
 चातिसमुच्छ्रितम् । विव्याध चैव गात्रेषु छिन्न-
धन्वानमाशुगैः । ५ । स च्छिन्न धन्वा विरथो
हताश्वो हतसारथिः । अभ्यधावत तां देवीं खड्ग
चर्म धरोसुरः । ६ । सिंहमाहत्य खड्गेन तीक्ष्ण
धारेण मूर्धनि । आजघान भुजे सव्ये देवीमप्य-

तिवेगवान् ।७। यस्याः खड्गो भुजं प्राप्य पफाल
दु० नृपनन्दन । ततो जग्राह शूलं स कोपादरुणलो- स०
चनः । ८ । चिक्षेप च ततस्तत्तु भद्रकाल्यां महा
 सुरः। जाज्वल्यमानं तेजोभी रविबिम्बमिवाम्बरत
। ९ । दृष्ट्वा तदापतच्छूलं देवी शूलममुञ्चत ।
तच्छूलं शतधा तेन नीतं स च महासुरः । १०।
हते तस्मिन्महावीर्ये महिषस्य चमूपतौ। आजगाम
गजारूढश्चामरस्त्रिदशार्दनः ।११। सोऽपि शक्तिं
मुमोचाथ देव्यास्तामम्बिका द्रुतम् । हुङ्काराभिहतां

भूमौ पातयामास निष्प्रभाम्। १२। भग्नां शक्तिं
निपतितां दृष्ट्वा क्रोधसमन्वितः। चिक्षेप चामरः स०
शूलं बाणैस्तदपि साऽच्छिनत्। १३। ततः सिंहः
समुत्पत्य गजकुम्भान्तरे स्थितः। बाहुयुद्धेन युयुधे
तेनोच्चैस्त्रिदशारिणा। १४। युध्यमानौ ततस्तौ
तु तस्मान्नागान्महीं गतौ। युयुधातेऽतिसंरब्धौ
प्रहारैरतिदारुणैः। १५। ततो वेगात्खमुत्पत्य
निपत्य च मृगारिणा। करप्रहारेण शिरश्चामरस्य
पृथक्कृतम्। १६। उदग्रश्च रणे देव्या शिला-

वृक्षादिभिर्हतः। दन्तमुष्टितलैश्चैव करालश्च
निपातितः। १७। देवी क्रुद्धा गदापातैश्चूर्ण-
यामास चोद्धतम्। बाष्कलं भिन्दिपालेन बाणै स०
स्ताम्रं तथान्धकम्। १८। उग्रास्यमुग्रवीर्यं चतथैव
च महाहनुम्। त्रिनेत्रा च त्रिशूलेन जघान पर
मेश्वरी। १९। बिडालस्यासिना कायात्पातयामास
वै शिरः। दुर्धरं दुर्मुखंचोभौ शरैर्निन्ये यमक्षयम्
२०। एवं संक्षीयमाणे तु स्वसैन्ये महिषासुरः।
माहिषेण स्वरूपेण त्रासयामास तान्गणान्। २१।

कांश्चित्तुण्डप्रहारेण खुरक्षेपैस्तथापरान् । लांगू-
दु० लताडित श्चान्या ञ्छृङ्गाभ्यांच बिदारितान् ।२२। स०
६ वेगेन कांश्चिदपरान्नादेन भ्रमणेन च । निःश्वा-
६२ सपवनेनान्यान्यानयामास भूतले । २३ । निपात्य
प्रमथानीकमभ्यधावतसोऽसुरः । सिंहं हन्तुं महा
देव्याः कोपं चक्रे ततोऽम्बिका ।२४। सोऽपि को-
पान्महावीर्यः खुरक्षुण्णमहीतलः । शृङ्गाभ्यां पर्व-
तानुच्चाँश्चिक्षेप च ननाद च । २५ । वेगभ्रमण-
विक्षुण्णा मही तस्य व्यशीर्यत । लांगूलेनाहत-

श्चाब्धिः प्लावयामास सर्वतः ॥ २६ ॥धुतशृङ्गवि-
दु० भिन्नाश्च खण्डं ययुर्घनाः ॥ श्वासा निलास्ताः स०
शतशो निपेतुर्नभसोचलाः ; २७ ॥ इति क्रोध-
६३ समाध्मातमापतन्तं महासुरम् । दृष्ट्वा सा चंडिका
कोपं तद्वधाय तदाऽकरोत् ।२८। सा क्षिप्त्वा
तस्य वै पाशं तं बबन्ध महासुरम् ॥ तत्याज मा-
हिषं रूपं सोऽपि बद्धो महामृधे ॥ २९ ॥ ततः
सिंहोऽभवत्सद्यो यावत्तस्याम्बिका शिरः । छिनत्ति
तावत्पुरुषः खड्गपाणिरदृश्यत ॥ ३० ॥ तत

एवाशु पुरुषं देवी चिच्छेद सायकैः ॥ तं खड्ग-
चर्मणा सार्धं ततः सोऽभून्महागजः ।३१। करेण
च महासिंहं तं चकर्ष जगर्ज च ॥ कर्षतस्तु करं
देवीखड्गेन निरकृंतत ॥ ३२ ॥ ततो महासुरो
भूयो माहिषं वपुरास्थितः ॥ तथैव क्षोभयामास
त्रैलोक्यं सचराचरम् ॥३३॥ ततः क्रुद्धा जग-
न्माता चण्डिका पानमुत्तमम् । पपौ पुनः पुनश्चैव
जहासाऽरुणलोचना ।३४। ननर्द चासुरः सोऽपि
बलवीर्यमदोद्धतः । विषाणाभ्याँ च चिक्षेप चंडिक

प्रति भूधरान् ॥ ३५ ॥ सा च तान्प्रहितांस्तेन
चूर्णयन्ती शरोत्करैः ॥ उवाच त मदोद्धूतमुख-
रागाकुलाक्षरम् । ३६ । देव्युवाच । ३७ । गर्ज
गर्ज क्षणं मूढ़ मधु यावत्पिबाम्यहम् । मया त्वयि
हतेत्रैव गर्जिष्यन्त्याशु देवताः । ३८ । ऋषिरु-
वाच । ३९ । एवमुक्त्वा समुत्पत्य सारूढ़ा तं
महासुरम् । पादेनाक्रम्य कण्ठे च शूलेनैनमता-
डयत् ।४०। ततःसोऽपि पदाक्रान्तस्तया निज-
मुखात्ततः । अर्धनिष्क्रान्त एवासीद्देव्या वीर्येण

संवृतः ।४१। अर्धनिष्क्रान्त एवाऽसौ युध्यमानो
महासुरः । तथा महासिना देव्या शिरश्छित्त्वा
निपातितः ।४२। ततो हाहाकृतं सर्वं दैत्यसैन्यं
ननाश तत् । प्रहर्षं च परं जग्मुः सकला देवता-
गणाः । ४३ । तुष्टुवुस्तां सुरा देवीं सह दिव्यै
र्महर्षिभिः । जगुर्गन्धर्वपतयो ननृतुश्चाप्सरोगणाः
।४४। इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे
देवीमाहात्म्ये महिसासुरवधो नाम तृतीयोऽध्यायः
॥३॥ उवाच ।३। श्लोक ।४१। एवम् ।४४।

एवमादित ।२१७।

ऋषिरुवाच । १ । शक्रादयः सुरगणा निहते
तिवीर्ये तस्मिन्दुरात्मनि सुरारिबले च देव्या । तां
तुष्टुवुः प्रणतिनम्रशिरोधरांसा वाग्भिः प्रहर्षपुल-
कोद्गमचारुदेहाः । २ । देव्या यया ततमिदं
जगदात्मशक्त्या निःशेषदेवगणशक्तिसमूहमूर्त्या ।
तामम्बिकामखिलदेवमहर्षिपूज्यां भक्त्या नताः स्म
विदधातु शुभानि सा नः । ३ । यस्याः प्रभावम-
तुलं भगवाननन्तो ब्रह्मा हरश्च नहि वक्तुमलंबलं

संभृतः ।४१। अर्धनिष्क्रान्त एवाऽसौ युध्यमानो
महासुरः । तथा महासिना देव्या शिरश्छित्त्वा
निपातितः ।४२। ततो हाहाकृतं सर्वं दैत्यसैन्यं स०
ननाश तत् । प्रहर्षं च परं जग्मुः सकला देवता-
गणाः । ४३ । तुष्टुवुस्तां सुरा देवीं सह दिव्यै
र्महर्षिभिः । जगुर्गन्धर्वपतयो ननृतुश्चाप्सरोगणः
।४४। इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे
देवीमाहात्म्ये महिषासुरवधो नाम तृतीयोऽध्यायः
॥३॥ उवाच ।३। श्लोक ।४१। एवम् ।४४।

एवमादित ।२१७।

ऋषिरुवाच । १ । शक्रादयः सुरगणा निहते
तिवीर्ये तस्मिन्दुरात्मनि सुरारिबले च देव्या । तां स०
तुष्टुवुः प्रणतिनम्रशिरोधरांसा वाग्भिः प्रहर्षपुल-
कोद्गमचारुदेहाः । २ । देव्या यया ततमिदं
जगदात्मशक्त्या निःशेषदेवगणशक्तिसमूहमूर्त्या ।
तामम्बिकामखिलदेवमहर्षिपूज्यां भक्त्या नताः स्म
विदधातु शुभानि सा नः । ३ । यस्याः प्रभावम-
तुलं भगवाननन्तो ब्रह्मा हरश्च नहि वक्तुमलंबलं

च । सा चण्डिकाखिलजगत्परिपालनाय नाशाय
चाशुभभयस्य मतिं करोतु । ५ । या श्रीः स्वयं
सुकृतिनांभवनेष्वलक्ष्मीः पापात्मनां कृतधियां हृद
येषु बुद्धिः । श्रद्धा सतां कुलजनप्रभवस्य लज्जा
तां त्वाँ नताः स्म परिपालय देवि विश्वम् । ५ ।
किं वर्णयाम तव रूपमचिन्त्यमेतत्किंचातिवीर्यमसु
रक्षयकारि भूरि । किं चाहवेषु चरितानि तवा
तियानि सर्वेषु देव्यसुरदेवगणादिकेषु ।६। हेतुः
समस्तजगतां त्रिगुणापि दोषैर्न ज्ञायसे हरिहरादि-

भिरप्यपारा । सर्वाश्रयाखिलमिदं जगदंशभूत-
मव्याकृता हि परमा प्रकृतिस्त्वमाद्या। ७ ।यस्याः
समस्तसुरता समुदीरणेन तृप्तिं प्रयाति सकलेषु
मखेषु देवि । स्वाहासि वै पितृगणस्य च तृप्तिहे
तुरुच्चार्यसे त्वमत एव जनैः स्वधा च ॥८॥ या
मुक्तिहेतुरविचिन्त्यमहाव्रता त्वमभ्यस्यसे सुनियते
न्द्रियतत्त्वसारैः । मोक्षार्थिभिर्मुनिभिरस्त समस्त
दोषैर्विद्यासि सा भगवती परमा हि देवि । ९ ।
शब्दात्मिका सुविमलर्ग्यजुषां निधानमुद्गीथरम्य

पदपाठवताँच साम्नाम् । देवि त्रयी भगवती भव
भावनाय वार्ता च सर्वजगताँ परमार्तिहन्त्री ।१०।
मेधासि देवि विदिताखिलशास्त्रसारा दुर्गाऽसिदुर्ग
भवसागरनौरसङ्गा । श्रीः कैटभारिहृदयैककृताधि
वासा गौरी त्वमेव शशिमौलिकृतप्रतिष्ठा । ११ ।
ईषत्सहासममलं परि पूर्णचंद्रबिम्बानुकारि कनको
त्तमकान्ति कंतम् । अत्यद्भुतं प्रहृतमात्तरुषा
तथापि वक्रं विलोक्य सहसा महिषासुरेण । १२ ।
दृष्ट्वा तु देवि कुपितं भृकुटीकरालमुद्यच्छशाङ्कस

दृश च्छवियन्न सद्यः । प्राणान्मुमोच महिषस्त
दतीव चित्रं कैर्जीव्यते हि कुपितान्तकदर्शनेन ॥
१३ ॥ देवि प्रसीद परमा भवती भवाय सद्यो वि
नाशयसि कोपवती कुलानि । विज्ञातमेतदधुनैव
यदस्तमेतन्नीतं बलं सुविपुलं महिषासुरस्य ।१४।
ते सम्मता जनपदेषु धनानि तेषां येषां यशांसि न
च सीदति धर्मवर्गः । धन्यास्त एव निभृतात्मज-
भृत्यदारा येषां सदाभ्युदयदा भवती प्रसन्ना ।१५।
धर्म्याणि देवि सकलानि सदैव कर्माण्यत्यादृता

दु० १०२

प्रतिदिनं सुकृती करोति । स्वर्गं प्रयाति च ततो
भवतीप्रसादाल्लोकत्रयेऽपि फलदा ननु देवि तेन ।
१६। दुर्गे स्मृता हरसि भीतिमशेषजन्तोः स्वस्थैः
स्मृता मतिमतीव शुभां ददासि । दारिद्र्यदुःख-
भयहारिणि का त्वदन्या सर्वोपकारकरणाय सदार्द्र-
चित्ता । १७ । एभिर्हतैर्जगदुपैति सुखं तथैते
कुर्वन्तु नाम नरकाय चिराय पापम् । संग्राममृत्यु
मधिगम्य दिवंप्रयान्तु मत्वेति नूनमहितान्विनिहंसि
देवि । १८ । दृष्ट्वैव किं न भवती प्रकरोति भस्म

स०

दु० १०३

सर्वासुरानरिषु यत्प्रहिणोषि शस्त्रम् । लोकान्प्रया-
न्तुरिपवोऽपि हि शस्त्रपूता इत्थं मतिर्भवति तेष्वहि
तेषु साध्वी । १९ । खड्गप्रभानिकरविस्फुरणैस्त-
थोग्रैः शूलाग्रकान्तिनिवहेन दृशोऽसुराणाम् । य
न्नागता विलयमंशुमदिन्दुखण्डयोग्याननं तव वि
लोकयतां तदेतत् । २० । दुर्वृत्तवृत्तशमनं तव
देवि शीलं रूपं तथैतदविचिन्त्यमतुल्यमन्यैः ।
वीर्यं च हन्तृहृतदेव पराक्रमाणां वैरिष्वपि प्रकटितैव
दया त्वयेत्थम् । २१ । केनोपमा भवतु तेऽस्य

स०

पराक्रमस्य रूपं च शत्रुभयकार्यतिहारि कुत्र ।
चित्ते कृपा समरनिष्ठुरता च दृष्टा त्वय्येव देवि वरदे
भुवनत्रयेऽपि । २२ । त्रैलोक्यमेतदखिलं रिपुना
शनेन त्रातं त्वया समरमूर्धनि तेऽपि हत्वा । नीता
दिवं रिपुगणा भयमप्यपास्तमस्माकमुन्मदसुरारि
भवं नमस्ते । २३ । शूलेन पाहि नो देवि पाहि
खड्गेन चाम्बिके ॥ घण्टास्वनेन नः पाहि चाप-
ज्यानिःस्वनेन च ॥२४॥ प्राच्यां रक्ष प्रतीच्यां
च चण्डिके रक्ष दक्षिणे । भ्रामणेनात्मशूलस्य

उत्तरस्यां तथेश्वरि ।२५। सौम्यानि यानि रूपाणि
त्रैलोक्ये विचरन्ति ते । यानि चात्यर्थघोराणि तै
रक्षाऽस्मांस्तथा भुवम् । २६ । खड्गशूलगदा-
दीनि चानि चास्त्राणि तेऽम्बिके । करपल्लवसङ्गीनि
तैरस्मान् रक्ष सर्वतः ।२७। ऋषिरुवाच । २८ ।
एवं स्तुता दिव्यैः कुसुमैर्नन्दनोद्भवैः । अर्चित
जगतां धात्री तत्र गन्धानुलेपनैः । २९ । भक्त्या
समस्तैस्त्रिदशैर्दिव्यैर्धूपैः सुधूपिता । प्राह प्रसाद-
सुमुखी समस्तान्प्रणतान्सुरान् । ३० । देव्युवाच

। ३१ । ब्रियतां त्रिदशाः सर्वं यदस्मत्तोऽभिवा-
ञ्छितम् । ३२ । देवा ऊचुः । ३३ । भगवत्या
कृतं सर्वं न किंचिदवशिष्यते । यदयं निहतः
शत्रुरस्माकं महिषासुरः । ३४ । यदि चापि वरो
देयस्त्वयास्माकं महेश्वरि । संस्मृता संस्मृतात्वं नो
हिंसेथाः परमापदः । ३५ । यश्च मर्त्यस्त वैरे-
भिस्त्वां स्तोष्यत्यमलानने । तस्य वित्तर्द्धिविभवै
र्धनदारादिसंपदाम् ।३६। वृद्धयेऽस्मत्प्रसन्ना त्वं
भवेथाःसर्वदाम्बिके ।३७। ऋषिरुवाच ।३८।

इति प्रसादिता देवैर्जगतोऽर्थे तथात्मनः । तथे-
त्युक्त्वा भद्रकालीबभूवान्तर्हिता नृप ।३९। इत्ये-
तत्कथितं भूपसंभूता सा यथा पुरा । देवी देवश-
रीरेभ्योजगत्त्रयहितैषिणी । ४० । पुनश्च गौरी
देहात्सा समुद्भूता यथाभवत् । वधाय दुष्टदैत्यानां
तथा शुम्भनि शुम्भयोः । ४१ । रक्षणाय च
लोकनां देवनामुपकारिणी । तच्छृणुष्वमयाख्यातं
यथावत्कथयामि ते । ४२ । इति श्रीमार्कण्डेय
पुराणे सावर्णिके मन्वंतरे देवी माहात्म्ये शक्रादि-

स्तुतिर्नाम चतुर्थोऽध्यायः ।४।
उवाच ।५। अर्ध ।२। श्लोक ।३५।
एवं ।४२। एवमादितः ।२५६।

उत्तमचरितस्य रुद्रऋषिः महासरस्वती देवता ॥
अनुष्टुप् छंदः । भीमा शक्तिः भ्रामरी बीजम् ।
सूर्यस्तत्त्वम् । सामवेदःस्वरूपम् । महासरस्वती-
प्रीत्यर्थं उत्तम चरितजपेविनियोगः ॥ घण्टाशूल
हलानि शंखमुसले चक्रंधनुःसायकं हस्ताब्जैर्दधतीं
घनान्तविलसच्छीतंशुतुल्यप्रभाम् । गौरीदेहसमु-

द्भवां त्रिनयनामाधारभूतां महापूर्वामत्र सरस्वती-
मनुभजेच्छुम्भादिदैत्यार्दिनीम् । ऋषिरुवाच ।१।
पुरा शुम्भनिशुम्भाभ्यामसुराभ्यां शचीपतेः । त्रै
लोक्यं यज्ञभागाश्च हृता मद बलाश्रयात् ।२।
तावेव सूर्यतां तद्वदधिकारं तथैन्दवम् । कौबेरमथ
याम्यं च चक्राते वरुणस्य च ।३। तावेव पव-
नर्द्धिं चक्रतुर्वह्निकर्म च । ततो देवा विनिर्धूता
भ्रष्टराज्याः पराजिताः ।४। हृताधिकारास्त्रिद-
शास्ताभ्यां सर्वे निराकृताः । महासुराभ्यां तां देवी

संस्मरन्त्यपराजिताम् । ५ । तयाऽस्माकं वरो दत्तो
यथापत्सु स्मृताखिलाः । भवतां नाशयिष्यामि
तत्क्षणात्परमापदः ॥ ६ ॥ इति कृत्वा मतिं देवा
हिमवंतंनगेश्वरम् । जग्मुस्तत्र ततो देवीं विष्णु-
माया प्रतुष्टुवुः । ७ । देवा ऊचुः । ८ । नमो
देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं नमः । नमः प्रकृत्यै
भद्रायै नियताः प्रणताः स्म ताम् । ९ । रौद्रायै
नमो नित्यायै गौर्यै धात्र्यै नमो नमः । ज्योत्स्नायै
चेन्दुरूपिण्यै सुखायै सततं नमः ।१०। कल्याण्यै

प्रणतां वृद्ध्यै सिद्ध्यै कुर्मो नमो नमः । नैरृत्यै
भूभृतां लक्ष्म्यै शर्वाण्यै तेनमो नमः ।११। दुर्गायै
दुर्गपारायै सारायै सर्वकारिण्यै । ख्यात्यै तथैव
कृष्णायै धूम्रायै सततं नमः ।१२। अति सौम्या
तिरौद्रायै नतास्तस्यै नमो नमः । नमो जगत्प्रति
ष्ठायै देव्यै कृत्यै नमो नमः ।१३। या देवी सर्व
भूतेषु विष्णुमायेति शब्दिता नमस्तस्यै ।१४।
नमस्तस्यै ।१५। नमस्तस्यै नमो नमः ।१६।
या देवी सर्वभूतेषु चेतनेत्यभिधीयते ॥नमस्तस्यै

। १७। नमस्तस्यै । १८ । नमस्तस्यै नमो नमः।
। १९ । या देवी सर्वभूतेषु बुद्धिरूपेण संस्थिता । स०
नमस्तस्यै । २० । नमस्तस्यै । २१ । नमस्तस्यै
नमो नमः । २२ । या देवी सर्वभूतेषु निद्रारूपेण
संस्थिता । नमस्तस्यै ।२३। नमस्तस्यै । २४ ।
नमस्तस्यै नमो नमः । २५ । या देवी सर्वभूतेषु
क्षुधारूपेण संस्थिता । नमस्तस्यै । २६ । नम-
स्तस्यै । २७ । नमस्तस्यै नमो नमः ।२८। या
देवी सर्वभूतेषु च्छायारूपेण संस्थिता। नमस्तस्यै

स० ११४

। २९ । नमस्तस्यै । ३० । नमस्तस्यै नमो नमः
। ३१ । या देवी सर्वभूतेषु शक्तिरूपेण संस्थिता स०
नमस्तस्यै । ३२ । नमस्तस्यै । ३३ । नमस्तस्यै
नमो नमः । ३४ । या देवी सर्वभूतेषु तृष्णारू-
पेण संस्थिता । नमस्तस्यै । ३५ । नमस्तस्यै
। ३६ । नमस्तस्यै नमो नमः । ३७ । या देवी
सर्वभूतेषु क्षान्ति रूपेण संस्थिता । नमस्तस्यै ।
३८ । नमस्तस्यै । ३९ । नमस्तस्यै नमो नमः
। ४० । या देवी सर्वभूतेषु जातिरूपेण संस्थिता

नमष्तष्यै । ४१ । नमष्तष्यै । ४२ । नमष्तष्यै
नमो नमः ।४३। या देवी सर्वभूतेषु लज्जारू-
पेण संशिथता । नमश्तश्यै । ४४ । नमश्तश्यै
। ४५ । नमश्तश्यै नमो नमः । ४६ । या देवी
सर्वभूतेषु शान्तिरूपेण संस्थिता । नमश्तश्यै ।
४७ । नमश्तश्यै । ४८ । नमश्तश्यै नमो नमः
। ४९ । या देवी सर्वभूतेषु श्रद्धारूपेण संस्थिता
। नमश्तश्यै । ५० । नमश्तश्यै ।५१।नमश्तश्यै
नमो नमः । ५२ । या देवी सर्वभूतेषु कान्तिरू

पेण संशिथता नमश्तश्यै । ५३ । नमश्तश्यै ।
५४ । नमश्तश्यै नमो नमः । ५५ । या देवी
सर्वभूतेषु लद्मीरूपेण संशिथता । नमश्तश्यै।५६।
नमश्तश्यै । ५७ । नमश्तश्यै नमो नमः ।५८।
या देवी सर्वभूतेषु वृत्तिरूपेण संस्थिता ।नमस्तष्यै
।५९। नमस्तष्यै । ६० । नमस्तष्यै नमो नमः
। ६१ । या देवी सर्वभूतेषु स्मृतिरूपेण संस्थिता
नमश्तश्यै । ६२ । नमश्तष्यै ।६३। नमस्तस्यै
नमो नमः । ६४ । या देवी सर्वभूतेषु दयारूपेण

नमष्तष्यै । ४१ । नमष्तष्यै । ४२ । नमष्तष्यै
नमो नमः ।४३। या देवी सर्वभूतेषु लज्जार-
पेण संशिथता । नमश्तश्यै । ४४ । नमश्तश्यै
। ४५ । नमश्तश्यै नमो नमः । ४६ । या देवी
सर्वभूतेषु शान्तिरूपेण संस्थिता । नमश्तश्यै ।
४७ । नमश्तश्यै । ४८ । नमश्तश्यै नमो नमः
। ४९ । या देवी सर्वभूतेषु श्रद्धारूपेण संस्थिता
। नमश्तश्यै । ५० । नमश्तश्यै ।५१।नमश्तश्यै
नमो नमः । ५२ । या देवी सर्वभूतेषु कान्तिरू

पेण संशिथता नमश्तश्यै । ५३ । नमश्तश्यै ।
५४ । नमश्तश्यै नमो नमः । ५५ । या देवी
सर्वभूतेषु लक्ष्मीरूपेण संशिथता । नमश्तश्यै।५६।
नमश्तश्यै । ५७ । नमश्तश्यै नमो नमः ।५८।
या देवी सर्वभूतेषु वृत्तिरूपेण संस्थिता ।नमस्तष्यै
।५९। नमस्तष्यै । ६० । नमस्तष्यै नमो नमः
। ६१ । या देवी सर्वभूतेषु स्मृतिरूपेण संस्थिता
नमश्तश्यै । ६२ । नमश्तष्यै ।६३। नमस्तस्यै
नमो नमः । ६४ । या देवी सर्वभूतेषु दयारूपेण

संस्थिता । नमस्तस्यै । ६५ । नमस्तस्यै । ६६ । नमस्तस्यै नमो नमः । ६७ । या देवी सर्वभूतेषु तुष्टिरूपेण संस्थिता । नमस्तस्यै । ६८ । नमस्तस्यै । ६९ । नमस्तस्यै नमो नमः । ७० । या देवी सर्वभूतेषु मातृरूपेण संस्थिता । नमस्तस्यै ७१ । नमस्तस्यै । ७२ । नमस्तस्यै नमो नमः । ७३ । या देवी सर्वभूतेषु भ्रान्तिरूपेण संस्थिता । नमस्तस्यै । ७४ । नमस्तस्यै । ७५ । नमस्तस्यै नमो नमः । ७६ । इन्द्रियाणामधिष्ठात्री

भूतानां चाखिलेषुया । भूतेषु सततं तस्यै व्याप्त्यै देव्यै नमो नमः । ७७ । चितिरूपेण या कृत्स्नमेतद्व्याप्य स्थिता जगत् नमस्तस्यै ॥ ७८ ॥ नमस्तस्यै । ७९ । नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ८० ॥ स्तुता सुरैः पूर्वमभीष्टसंश्रयात्तथा सुरेन्द्रेण दिनेषु सेविता ॥ करोतु सा नःशुभहेतुरीश्वरी शुभानि भद्राण्य भिहंतु चापदः ॥ ८१ ॥ या सांप्रतं चोद्धतदैत्यतापितैरस्माभिरीशा च सुरैर्नमस्यते ॥ या च स्मृता तत्क्षणमेव हन्ति नः सर्वापदो भक्ति

विनम्रमूर्तिभिः । ८२ । ऋषिरुवाच । ८३ । एवं स्तवादियुक्तानां देवानां तत्र पार्वती । स्नातुमभ्याययौ तोये जाह्नव्या नृपनन्दन । ८४ । साऽब्रवीत्तान्सुरान्सुभ्रूर्भवद्भिः स्तूयतेऽत्रका । शरीरकोशतश्चास्याः समुद्भूताऽब्रवोच्छिवा । ८५ । स्तोत्रं ममैतत्क्रियते शुम्भ दैत्यनिराकृतैः । देवैः समेतैः समरे निशुम्भेन पराजितैः ।८६। शरीरकोशाद्य त्तस्याः पार्वत्यर्निः मृताम्बिका । कौशिकीति समस्तेषु ततो लोकेषु गीयते ।८७। तस्यां

विनिर्गतायां तु कृष्णाभूत्सापि पार्वती ॥ कालिकेति समाख्याता हिमाचलकृतश्रया । ८८ । ततोऽम्बिकां परं रूपं बिभ्राण सुमनोहरम् । ददर्श चण्डो मुण्डश्च भृत्यो शुम्भानिशुम्भयोः । ८६ । ताभ्याँ शुम्भाय चाख्याता अतीवसुमनोहरा । काप्यास्ते स्त्री महाराज भासयन्ती हिमाचलम् । ।६०। नैवताद्दक् क्वचिद्रूपं दृष्टं केनचिदुत्तमम् । ज्ञायतां काप्यसौ देवी गृहतं चासुरेश्वर । ६१ । स्त्रीरत्नमतिचावंगी द्योतयन्ती दिशस्त्विषा । सा

तु तिष्ठति दैत्येन्द्र ताँ भवान्द्रष्टुमर्हति । ९२ ।
यानि रत्नानि मणयो गजाश्वादीनि वै प्रभो ।
त्रैलोक्ये तु समस्तानि साँप्रतं भान्ति ते गृहे ।
। ९३ । ऐरावतः समानीतो गजरत्नं पुरन्दरात् ।
पारिजाततरुश्चायं तथैवोच्चैःश्रवाहयः । ९४ ।
विमानं हंस संयुक्तमेतत्तिष्ठति तेऽङ्गणे । रत्नभूत-
मिहानीतं यदासाद्वेघसोऽद्भुतम् ॥ ९५ ॥ निधिरेष
महापद्मः समानीतो धनेश्वरात् ॥ किंजल्किनीं ददौ
चाब्धिर्मालामम्लानपंकजाम् ॥ ९६ ॥ छत्रं ते

वारुणं गेहे काञ्चनस्रावि तिष्ठति । तथाय स्यं-
एदनवरो यः पुरासीत्प्रजापतेः । ९७ । मृत्योरु-
त्क्रान्तिदा नाम शक्तिरीश त्वयाहृता । पाशः
सलिलराजस्य भ्रातुस्तव परिग्रहे । ९८ । निशु
म्भस्याब्धिजाताश्च समस्तारत्नजायतः । वह्निरपि
ददौ तुभ्यमग्निशौचे च वाससी ॥ ९९ ॥ एवं
दैत्येन्द्र रत्नानि समस्तान्याहृतानि ते । स्त्रीरत्नमेषा
कल्याणी त्वया कस्मान्न गृह्यते । १०० । ऋषि-
रुवाच । १ । निशम्येति वचः शुम्भः स तदा

चण्ड मुण्डयोः । प्रेषयामास सुग्रीवं दूतं देव्या महा-
सुरम् । २ । इति चेति चवक्तव्या सा गत्वा वच
नान्मम । यथा चाभ्येति संप्रीत्या तथा कार्यं त्वया
लघु । ३ । स तत्र गत्वा यत्रास्ते शैलोद्देशेऽति
शोभने । सादेवींताँ ततः प्राह श्लक्ष्णं मधुरया
गिरा । ४ । दूत उवाच । ५ । देवि दैत्येश्वरः
शुम्भस्त्रैलोक्ये परमेश्वरः । दूतोऽहं प्रेषितस्तेन
त्वत्सकाशमिहागतः । ६ । अव्याहताज्ञः सर्वासु
यः सदा देवयोनिषु । निर्जिताखिलदैत्यारिः स

यदाह शृणुष्व तत् । ७ । मम त्रैलोक्यमखिलं
मम देवा वशानुगाः यज्ञभागानहं सर्वानुपाश्नामि
पृथक्पृथक् । ८ । त्रैलोक्ये वररत्नानि मम वश्या
न्यशेषतः । तथैव गजरत्नं च हृतं देवेन्द्रवाहनम्
। ९ । क्षीरोदमथनोद्भूतमश्वरत्नं ममामरैः ।
उच्चैःश्रवससंज्ञं तत्प्रणिपत्य समर्पितम् ।१०। यानि
चान्यानि देवपु गन्धर्वेषूरगेषु च रत्नभूतानिभूतानि
तानिमय्ये वशोभने । ११ । स्त्रीरत्नभूतां त्वां देवि
लोके मन्यामहे वयम् ।सा त्वमस्मानुपा गच्छ यतो

रत्नभुजो वयम् । १२ । माँ वा ममानुजं वापि
निशुंभमुरुविक्रमम् भज त्वं चञ्चलापाँगि रत्नभू-
वासि वैयतः । १३ । परमैश्वर्यमतुलं प्राप्स्यसे म
त्परिग्रहात् । एतद्बुद्ध्या समालोक्य मत्परिग्रहताँ
ब्रज । १४ । ऋषिरुवाच । १५ । इत्युक्ता सा
तदा देवी गम्भीरान्तःस्मिता जगौ । दुर्गा भग
वती भद्राययेदं धार्यते जगत् । १६ । देव्युवाच
१७ । सत्यमुक्तं त्वया नात्र मिथ्या किंचित्त्वयो
दितम् । त्रैलोक्याधिपतिः शुम्भो निशुम्भश्चापि

तादृशः । १८ । किं त्वत्र यत्प्रतिज्ञातं मिथ्या
तत्क्रियते कथम् श्रूयतातल्पबुद्धित्वात्प्रतिज्ञा या
कृता पुरा । १९ । यो माँ जयति संग्रामे यो मेदर्प
व्यपोहति । यो मे प्रतिबलो लोके स मे भर्ता
भविष्यति । २० । तदा गच्छतु शुम्भोत्र नि-
शुम्भो वा महासुरः । माँ जित्वा किं चिरेणात्र
पाणिं गृह्णातु मे लघु । २१ । दूत उवाच ।
२२ । अवलिप्तासि मैव त्वं देवि ब्रूहि ममाग्रतः ।
त्रैलोक्ये कः पुमांस्तिष्ठेदग्रे शुम्भनिशुम्भयोः ।

२३। अन्येषामपि दैत्यानां सर्वे देवा न वै युधि।
तिष्ठन्ति संमुखे देवि किं पुनः स्त्री त्वमेकिका।
२४। इन्द्राद्याः सकला देवास्तस्थुर्येषां न संयुगे।
शुम्भादीनां कथं तेषां स्त्री प्रयास्यसि संमुखम्।२५
सा त्वं गच्छ मयैवोक्ता पार्श्वं शुंभनिशुंभयोः॥
केशाकर्षणनिर्धूतगौरवा मा गमिष्यसि।२६।
देव्युवाच।२७। एवमेतद्बली शुम्भो निशुम्भ
श्चातिवीर्यवान्। किं करोमि प्रतिज्ञा मेयदनालो
चिता पुरा।२८। स त्वं गच्छमयोक्तं ते यदेत-

त्सर्वमादृतः।तदाचक्ष्वासुरेन्द्राय स च युक्तं करोतु
यत्।१२९। इतिमार्कंडेयपुराणे सावर्णिके मन्वंतरे
देवी महात्म्ये देव्यादूतसंवादो नाम पंचमोध्यायः
उवाच ६ खण्डानि ६६ श्लोकाः ५४ एवं
१२९ एवमादितः ३८८
ऋषिरुवाच।१। इत्याकर्ण्य वचो देव्याः स
दूतोऽमर्षपूरितः। समाचष्ट समागम्य दैत्यराजाय
विस्तरात्।२। तस्य दूतस्य तद्वाक्यमाकर्ण्या-
सुरराट्ततः। सक्रोधः प्राह दैत्यानामधिपं धूम्र-

लोचनम् । ३ । हे धूम्रलोचनाशु त्वं स्वसैन्यपरि-
वारितः । तामनयबलाद्दुष्टां केशाकर्षणविह्वलाम्
। ४ । तत्परित्राणदः कश्चिद्यदि वोत्तिष्ठते परः
। स हन्तव्योमरो वापि यक्षो गन्धर्व एव वा ।५।
ऋषिरुवाच । ६ । तेनाज्ञप्तस्ततः शीघ्रं स दैत्यो
धूम्रलोचनः । वृतः षष्ट्यासहस्राणामसुराणां द्रुतं
ययौ । ७ । सदृष्ट्वा तां ततो देवीं तुहिनाचल
संस्थिताम् । जगादोच्चैः प्रयाहीति मूल शुम्भनि-
शुम्भयोः । ८ । न चेत्प्रीत्याद्य भवती मद्भर्तारमु

पैष्यति । ततो बलान्नयाम्येष केशाकर्षणविह्वलाम्
।९। देव्युवाच । १० । दैत्येश्वरेण प्रहितो बल-
वान्बलसंवृतः । बलान्नयसि मामेवं ततः किंते
करोम्यहम् । ११ । ऋषिरुवाच ।१२। इत्युक्तः
सोभ्यधावत्तामसुरो धूम्रलोचनः । हुँकारेणैव तं
भस्म सा चकाराम्बिका ततः ।१३। अथ क्रुद्धं
महा सैन्यमसुराणां तथाम्बिका । ववर्ष सायकै-
स्तीक्ष्णैस्तथा शक्तिपरश्वधैः ।१४। ततो धुटसटः
कोपात्कृत्वा नादं सुभैरवम् । पपातासुरसेनायां

सिंहो देव्यास्ववाहनः । १५ । कांश्चित्करप्रहारेण
दैत्यानास्येन चापरान् । आक्रान्त्याचाधरेणा-
न्यान्स जघान महासुरान् । १६ । केषांचित्पा
टयामासनखैः कोष्ठानिकेसरी तथातलप्रहारेण शि
रांसि कृतवान्पृथक् । १७ । विच्छिन्नबाहुशिरसः
कृतास्तेन तथा परेपपौ च रुधिर कोष्ठादन्येषाँ धुत
केसरः । १८ । क्षणेन तद्बलं सर्वं क्षय नीत
महात्मना । तेन केसरिणादेव्या वाहनेनातिको-
पिना । १९ । श्रुत्वा तमसुरं देव्या निहंतु धूम्र

लोचनम् । बलं च क्षयितं कृत्स्ना देवीकेसरिणा
ततः । २० । चुकोप दैत्याधिपतिः शुम्भः प्रस्फु-
रिताधरः । आज्ञापयामास च तौ चण्डमुण्डौ महा
सुरौ । २१ । हे चण्ड हे मुण्ड बलैर्बहुभिः परि
वारितौ । तत्र गच्छत गत्वा च सा समानीयतां
लघु । २२ । केशेष्वाकृष्य बद्ध्वा वा यदि वः
संशयो युधि । तदाशेषायुधैः सर्वैरसुरैर्विनिहन्य-
ताम् । २३ । तस्यां हतायां दुष्टायां सिंहे च वि-
निपातिते । शीघ्रमागम्यतां बद्ध्वा गृहीत्वा ताम-

थाम्बिकाम् । २४ । इति मार्कण्डेयपुराणे साव
र्णिके मन्वन्तरे देवी महात्म्ये धूम्रलोचनवधो नाम
षष्ठोऽध्यायः । ६ । उवाच ४ अर्ध० श्लोकाः
२४ एवं २० एवमादितः । ४१२ ।

ऋषिरुवाच । १ । आज्ञप्तास्ते ततो दैत्याश्चण्ड-
मुण्डपुरोगमः । चतुरङ्गबलो पेता ययुरभ्युद्यता
युधाः । २ । ददृशुस्ते ततो देवीमीषद्धसां व्यव-
स्थिताम् । सिंहस्योपरि शैलेंद्रश्रृंगे महति काञ्चने
॥३॥ ते दृष्ट्वा तां समादातुमुद्यमं चक्रुरुद्यताः

आकृष्टचापासिवरास्तथान्ये तत्समीपगाः ॥ ४ ॥
ततः कोपं चकारोच्चैरम्बिका तानरीन्प्रति कोपेन
चास्या वदनं मषीवर्णमभूत्तदा । ५ । भ्रुकुटी
कुटिला तस्या ललाट फलकाद्द्रुतम् । काली करा
लवदना विनिष्क्रान्ता सिपाशिनी ॥ ६ ॥ विचित्र
खट्वाङ्गधरानरमाला विभूषणा । द्वीपिचर्मपरी-
धाना शुष्कमांसातिभैरवा ॥ ७ ॥ अतिविस्तार
वदना जिह्वाललनभीषणा । निमग्ना रक्तनयना
नादापूरितदिङ्मुखा । ८ । सा वेगेनाभिपतिता

घातयन्ती महासुरान् । सैन्ये तत्र सुरारीणाम-
भक्षयत तद्बलम् । ९ । पार्ष्णिग्राहाङ्कुशग्राह
योध घण्टासमन्वितान् ॥ समादायैकहस्तेन मुखे ९०
चिक्षेप वारणान् । १० । तथैव योधं तुरगै रथं
सारथिनासह । निक्षिप्य वक्त्रे दशनैश्चर्वयन्त्यति-
भैरवम् । ११ । एकं जग्राह केशेषु ग्रीवायामथ
चापरम् । पादेनाक्रम्य चैवान्यमुरसान्यमपोथयत् ।
१२। तैर्मुक्तानि च शस्त्राणि महास्त्राणि तथासुरैः ।
मुखेन जग्राह रुषा दशनैर्मथितान्यपि । १३ ।

बलिनां तदबलं सर्वमसुराणां दुरात्मनाम् । मम-
र्दाभक्षयच्चान्य नन्यांश्चाताडयत्तदा । १४ । अ-
सिना निहताः केचित्केचित्खट्व गताडिताः ॥ स०
जग्मुर्विनाशमसुरा द ताग्राभिहतास्तथा । १५ ।
क्षणेन तदबलं सर्वमसुराणाँ निपातितम् । दृष्ट्वा
चण्डोभिदुद्राव ताँ कालीमतिभीषणाम ।१६। शर-
वर्षैर्महाभीमैर्भीमाक्षीतां महासुरः । छादयामास
चक्रैश्च मुण्डक्षिप्तैः सहस्रशः । १७ । तानि
चक्राण्यनेकानि विशमानानि तन्मुखम् । बभुर्य-

थार्कबिम्बानि सुबहूनि घनोदरम् ।१८। ततो जहा
सातिरुपा भीमं भैरवनादिनी । काली करालवक्त्रा
न्तर्दुर्दर्शदशनोज्ज्वला । १९ । उत्थाय च महा-
सिंह देवी चण्डमधावत । गृहीत्वा चास्य केशेषु
शिरस्तेनासिनंच्छिनत् । २० । अथ मुण्डोभ्य-
धावत्तां दृष्ट्वा चंडं निपातितम् । तमप्यपातयद्
भूमौ सा खड्गभहितं रुषा । २१ । हतशेषं ततः
सैन्यं दृष्ट्वा चंडं निपातितम् । मुण्डं च सुमहा-
वीर्यं दिशो भेजे भयातुरम् ॥२२॥ शिरश्चण्डस्य

काली च गृहीत्वा मुण्डमेव च । प्राह प्रचण्डाट्ट-
हासमिश्रमभ्येत्य चण्डिकाम् । २३ । मया तवा-
त्रापहृतौ चण्डमुण्डौ महापशू । युद्धयज्ञे स्वयं शुम्भं
निम्शुभं च हनिष्यसि । २४ । ऋषिरुवाच ॥
२५।।तावानीतौ ततो दृष्ट्वा चण्ड मुण्डौ महा
सुरौ । उवाच कालीं कल्याणी ललितं चण्डिका
वचः । २६ । यस्माच्चण्डं च मुडं च गृहीत्वा
त्वमुपागता चामुण्डेति ततो लोके ख्याता देवि
भविष्यसि । २७ । इति मार्कण्डेयपुराणे साव-

णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये चण्ड मुण्डवधो नाम सप्तमोध्यायः । ७ । ऋषिरुउवाच । २ । श्लोकाः । २५ । एवम् । २७ । एवमादितः । ४३६ ।

ऋषिरुवाच । १ । चण्डे च निहते दैत्ये मुण्डे च विनिपातिते । बहुलेषु च सैन्येषु क्षयितेष्वसु-रेश्वरः । २ । ततः कोपपराधीनचेताः शुम्भः प्रतापवान् उद्योगं सवसैन्यानां दैत्यानामादिदेशहि । ३ । अद्यसर्व बलैर्दैत्याः षडशीति रुदायुधाः । कम्बूनां चतुराशीति निर्यान्तु स्वबलैर्वृताः । ४ ।

कोटिवीर्याणि पञ्चाशद सुराणाँ कुलानि वै । शतं कुलानि धूम्राणां निर्गच्छन्तु ममाज्ञया । ५ । कालका दौर्हृदा मौर्याः कालिकेयास्तथासुराः युद्धाय सज्जा निर्यान्तु आज्ञया त्वरिता मम । ६ । इत्याज्ञाप्यासुरपतिः शुम्भो भैरवशासनः । निर्जगाम महासैन्यसह स्रैर्बहुभिर्वृतः । आयातँ चण्डिका दृष्ट्वा तत्सैन्यमातभीषणम् । ज्यास्वनैः पूरयामास धरणीगगनान्तरम् । ८ । ततः सिंहो महानाद-मतीव कृतवान्नृप । घण्टास्वनेन तं नादमम्बिका

चोपबृंहयत् । ९ । सुनुर्ज्यासिंहघण्टानां नादापू-
रितदिङ्मुखा । निनादैर्भीषणैः काली जिग्ये वि
स्तारिताननना । १० । तं निनादमुपश्रुत्य दैत्य-
सैन्यैश्चतुर्दिशम् । देवीसिंहस्तथा काली शरौघैः
परिवरिताः । ११ । एतस्मिन्नन्तरे भूप विनाशाय
सुरद्विषाम् । भवायामरसिंहानामतिवीर्यबलान्विताः
१२ । ब्रह्मेशगुहविष्णूनां तथेन्द्रस्य च शक्तयः ।
शरीरेभ्यो विनिष्क्रम्य तद्रूपैश्चण्डिकां ययुः ॥१३॥
यस्यदेवस्य यद्रूपं यथा भूषणवाहनम् । तद्वद्देवहि

तच्छक्तिरसुरान्योद्धुमाययौ । १४ । हंसयुक्तविमा
नाग्रे साक्षसूत्रकमण्डलुः । आयाता ब्रह्मणः श-
क्तिर्ब्रह्माणी साभिधीयते । १५ । माहेश्वरी वृषा
रूढा त्रिशूल वरधारिणी । महाहिवलया प्राप्ता
चन्द्ररेखाविभूषणा । १६ । कौमारी शक्ति हस्ता
च मयूरवरवाहना । योद्धुमभ्याययौ दैत्यानम्बिका
गुहरूपिणी । १७ । तथैव वैष्णवी शक्तिर्गरुडो-
परिसंस्थिताशंखचक्रगदाशार्ङ्ग खड्गहस्ताभ्युपाययौ
। १८ । यज्ञवाराहमतुलं रूपं या बिभ्रतो हरेः ।

शक्तिः साप्याययौ तत्र वाराहीं बिभ्रती तनुम् ।
१९ । नारसिंही नृसिहस्थी विभ्रती सदृशं वपुः ।
प्राप्ता तत्र सटाक्षेपक्षिप्तनक्षत्रसंहतिः । २० । वज्र
हस्ता तथैवेन्द्री गज राजोपरि स्थिता । प्राप्ता
सहस्रनयना यथा शक्रस्तथैव सा । २१ । ततः
परिवृतस्ताभिरीशानो देवशक्तिभिः । हन्यंताम
सुराः शीघ्रं मम प्रीत्याह चण्डिकाम् । २२ । ततो
देवीशरीरात्तु विनिष्क्रान्तातिभीषणा । चण्डिका
शक्तिरत्युग्रा शिवाशतनिनादिनी । २३ । सा

चाह धूम्रजटिलमीशानमपराजिता । दूतत्वं गच्छ
भगवन्पार्श्वं शुम्भनिशुम्भयोः ।२४। ब्रूहि शुम्भं
निशुम्भं च दानवावतिगर्वितौ । ये चान्ये दान
वास्तत्र युद्धाय समुपस्थिताः । २५ । त्रैलोक्य-
मिन्द्रो लभतां देवाः सन्तु हविर्भुजः । यूयंप्र यात
पातालं यदि जीवितुमिच्छथ । २६ । बलावले-
पादथ चेद्भवन्तो युद्धकाङ्क्षिणः । तदागच्छत तृ
प्यन्तु मच्छिवाः पिशितेन वः । २७ । यतो नि
युक्तो दौत्येन तया देव्या शिवः स्वयम् । शिव

दूतीति लोकेऽस्मिंस्ततः सा ख्यातिमागता ।२८।
तेऽपि श्रुत्वा वचो देव्याः शर्वाख्यातं महासुराः।
अमर्षापूरिता जग्मुर्यत्र कात्यायनी स्थिता । २९।
ततः प्रथममेवाग्रे शरशक्त्यृष्टिवृष्टिभिः।ववर्षुरुद्धता
मर्षास्तां देवीममरारयः । ३० । सा च तान् प्रहि
तान् बाणाञ्छूलशक्तिपरश्वधान्। चिच्छेद लील
याध्मातधनुर्मुक्तैर्महेषुभिः । ३१ । तस्याग्रतस्था
काली शूलपात विदारितान् । खट्वाङ्गपोथितां-
श्चारीन् कुर्वती व्यचरत्तदा । ३२ । कमण्डलु

जलाक्षेपहतवीर्यान्हतौजसः । ब्रह्माणी चाऽकरो
च्छत्रून्येन येन स्म धावति । ३३ । माहेश्वरी
त्रिशूलेन तथा चक्रेण वैष्णवी । दैत्याञ्जघानकौ
मारी तथा शक्त्याऽतिकोपना । ३४ । ऐन्द्री
कुलिशपातेन शतशो दैत्यदानवाः । पेतुर्विदा-
रिताः पृथ्व्यां रुधिरौघप्रवर्षिणः । ३५ । तुण्डप्र
हार विध्वस्ता दंष्ट्राग्रक्षतवक्षसः वाराहमूर्त्या न्यप
तंश्चक्रेण च विदारिताः । ४६ । नखैर्विदारितां
श्चान्यान्भक्षयन्ती महासुरान् । नारसिंही चचा

राऽजौ नादापूर्णदिगम्बरा । ३७ । चण्डाट्टहा-
सैरसुराः शिवदूत्यभिदूषिताः । पेतुः पृथिव्यां प
तितां स्तांश्चखादाऽथ सा तदा । ३८ । इति
मातृगणं क्रुद्धं मर्दयन्तं महासुरान् । दृष्ट्वाभ्युपा
यैर्विविधैर्नेशुर्देवारिसैनिकाः । ३९ । पलायनपरा
न्दृष्ट्वा दैत्यान्मातृगणार्दितान । योद्धु मभ्याययौ
क्रुद्धो रक्तबीजो महासुरः । ४० । रक्तबिन्दुर्यदा
भूमौ पतत्यस्य शरीरतः । समुत्पतति मेदिन्यास्त
त्प्रमाणस्तदासुरः । ४१ । युयुधे स गदापाणिरि

न्द्रशक्त्या महासुरः । ततश्चैन्द्री स्ववज्रेण रक्त
बीजमताडयत् । ४२ । कुलिशेना हतस्याशु बहु
सुस्राव शोणितम् समुत्तस्थुस्ततो योधास्तद्रूपास्त-
त्पराक्रमाः । ४३ । यावन्तः पतितास्तस्य शरी
राद्रक्तबिन्दवः । तावन्तः पूरुषा जातास्तद्वीर्यबल
विक्रमाः । ४४ । ते चापि युयुधुस्तत्र पुरुषा रक्त
संभवाः । समं मातृभिरत्युग्र शस्त्रपातातिभीषणम्
। ४५ । पुनश्च वज्रपातेन क्षतमस्य शिरो यदा
ववाह रक्तं पुरुषास्ततो जाताः सहस्रशः ।४६।

वैष्णवी समरे चैनं चक्रेणाभिजघान ह । गदया
ताडयामास ऐन्द्री तमसुरेश्वरम् । ४७ । वैष्णवी
चक्रभिन्नस्य रुधिर स्रावसम्भवैः । सहस्रशो जग-
द्व्याप्तं तत्प्रमाणैर्महासुरैः । ४८ । शक्त्या जघान
कौमारी वाराही च तथाऽसिना । माहेश्वरी त्रिशू
लेन रक्तबीजंमहासुरम् । ४९ । स चापि गदया
दैत्यः सर्वा एवाहनत्पृथक् । मातृः कोपसमाविष्टो
रक्तबीजो महासुरः । ५० । तस्याहतस्य बहुधा
शक्तिशूलादिभिर्भुवि । पपातयो वै रक्तौघस्ते-

नासञ्छतशोऽसुराः । ५१ । तैश्चासुरासृक्संभूतै
रसुरैः सकलं जगत् । व्याप्तमासीत्ततो देवी भय
माजग्मुरुत्तमम् । ५२ । तान्विषण्णान्सुरान्दृष्ट्वा
चण्डिका प्राह सत्वरा । उवाच काली चामुण्डे
विस्तीर्णं वदनं कुरु ।५३। मच्छस्त्रपात सं भू तान्
रक्तबिन्दून्महासुरान् रक्तबिन्दोः प्रतीच्छ त्वं व
क्त्रेणानेन वेगिता । ५४ । भक्षयन्ती चर रणे
तदुत्पन्नान्महासुरान् । एवमेष क्षयं दैत्यः क्षीण
रक्तो गमिष्यति ५५ । भक्ष्यमाणास्त्वया चोग्रा

न चोत्पस्यन्ति चापरे । इत्युक्त्वा ताँ ततो देवी शूलेनाभिजघान तम् ।५६। मुखेन काली जगृहे रक्तबीजस्य शोणितम् । ततोऽसावाजघानाथ गदया तत्र चण्डिकाम् । ५७ । न चास्या वेदनां चक्रे गदापातोऽल्पिकामपि । तस्याहतस्य देहात्तु बहु सुस्राव शोणितम् । ५८ । यतस्ततस्तद्वक्त्रेण चामुण्डा संप्रतीच्छति । मुखे समुद्गता येऽस्या रक्तयातान्महासुराः । ५६ । तांश्चखादाथ चामुण्डा पपौ तस्य च शोणितम् । देवी शूलेन व

वज्रेण बाणैरसिभिर्ऋष्टिभिः । ६० । जघान रक्तबीजं ताँ चामुण्डापीतशोणितम् । स पपात महीपृष्ठे शस्त्रसंघसमाहतः । ६१ । नीरक्तश्च महीपाल रक्तबीजो महासुरः । ततस्तेहर्षमतुलमवापुस्त्रिदशा। नृप । ६२ । तेषां मातृगणोजाता ननर्ताऽसृङ्मदोद्धतः । ६३ । इतिमार्कण्डेयपुराणेसावर्णिके-मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये रक्तबीजवधोनामाऽष्टमोऽध्यायः । ८ । उवाच । १ । अर्ध । १ । श्लोक । ६१ । एवं । ६३ । एवमादितः ।५०४।

। राजोवाच । १ । विचित्रमिदमाख्यातं भगवन्भ
वता मम । देव्याश्चरितमाहात्म्यं रक्तबीजवधा-
श्रितम् । २ । भूयश्चेच्छाम्यहं श्रोतुं रक्तबीजे नि
पातिते । चकार शुम्भो यत्कर्म निशुम्भश्चाति-
कोपनः । ३ । ऋषिरुवाच । ४ । चकार कोप
मतुलं रक्तबीजे निपातिते । शुम्भासुरो निशुम्भश्च
हतेष्वन्येषु चाहवे । ५ । हन्यमानं महासैन्यं वि
लोक्यामर्षमुद्वहन् । अभ्यधावन्निशुम्भोऽथ मुख्य
याऽसुरसेनया । ६ । तस्याग्रतस्तथा पृष्ठे पार्श्व

योश्च महासुराः । संदष्टौष्ठपुटाः क्रुद्धा हन्तुं देवी
मुपाययुः । ७ । आजगाम महावीर्यः शुम्भोपि
स्वबलैर्वृतः निहन्तुं चण्डिकां कोपात्कृत्वा युद्धं
तु मातृभिः । ८ । ततो युद्धमतीवासीद्देव्याः शु
म्भनिशुम्भयोः । शरवर्षमतीवोग्रं मेघयोरिव वर्षतो
। ९ । चिच्छेदाऽस्ताञ्छरांस्ताभ्यां चण्डिका स्व
शरोत्करैः । ताडयामास चाङ्गेषु शस्त्रौघैरसुरेश्वरौ
। १० । निशुम्भो निशितं खड्गं चर्म चादाय
सुप्रभम् आताडयन्मूर्ध्निसिंहं देव्या वाहनमुत्तमम् ।

११ । तडिते वाहने देवी क्षुरप्रेणासिमुत्तमम् ।
निशुम्भस्याशु चिच्छेद चर्म चाप्यष्टचन्द्रकम् ।१२।
छिन्ने चर्मणि खड्गे च शक्तिं चिक्षेप सोऽसुरः ।
तामप्यस्य द्विधा चक्रे चक्रेणाभिमुखागताम् ।१३।
कोपाध्मातो निशुम्भोथ शूलँजग्राह दानवः । आ
यान्तं मुष्टिपातेन देवीतच्चाप्यचूर्णयत् । १४ ।
आविद्ध्याथ गदाँ सोपि चिक्षेप चण्डिकां प्रति ।
सापि देव्यास्त्रिशूलेन भिन्ना भस्मत्वमागता ।१५।
ततः परशुहस्तं तमायान्तं दैत्यपुंगवम् । आहत्य

देवी वाणौघैरपातयत भूतले । १६ । तस्मिन्नि-
पतिते भूमौ निशुम्भे भीमविक्रमे । भ्रातर्यतीव
संक्रुद्धः प्रययौ हन्तुमम्बिकाम् । १७ । सरथस्थ-
तथात्युच्चैर्गृहीतपरमायुधैः भुजैरष्टाभिरतुलैर्व्या-
प्याशेषं बभौ नभः । १८ । तमायान्तं समालोक्य
देवी शंखमवादयत् । ज्याशब्द चापि धनुषश्च-
करातीव दुःसहम् । १९ । पूरयामास ककुभो
निजघंटास्वनेन च समस्तदैत्यसैन्यानां तेजोवध
विधायिना । २० । ततः सिंहो महानादैस्त्याजि-

तेभममहांमदैः । पूरयामास गगनं गां तथैव दिशो
दश । २१ । ततः काली समुत्पत्य गगनं क्ष्मा
मताडयत् । कराभ्याँ तन्निनादेन प्रक्यस्वनास्ते
तिरोहिताः । २२ । अट्टाट्टहासमशिवं शिवदूती
चकार ह । तैः शब्दैरसुरास्त्रेसुःशुम्भः कोपं परं
ययौ ।२३। दुरात्मंस्तिष्ठतिष्ठेति व्याजहाराम्बिका
यदा । तदा जयेत्यभिहितं देवैराकाशसंस्थितैः
। २४। शुंभेनागत्य या शक्तिर्मुक्ता ज्वालाति
भीषणा । आयान्ती बह्निकूटाभा सानिरस्ता म-

होल्कया । २५ । सिंहनादेन शुम्भस्य व्याप्तं लो
कत्रयान्तरम् । निर्घातानिःस्वनो घोरो जितवान
वनापते । २६ । शुम्भमुक्ताञ्छरान्देवी शुम्भस्त
त्प्रहिताञ्छरान् । चिच्छेद स्वसरैरुग्रैः शतशोऽथ
सहस्रशः । २७ । ततः सा चडिका क्रुद्धा शूले-
नाभिजघान तम् । स तदा निहतो भूमौ मूर्छितो
निपपात ह । २८ । ततो निशुम्भः संप्राप्यचेत-
नामात्तकार्मुकः । आजघान शरैर्देवी कालीं केस
रिणं तथा । २९ । पुनश्चकृत्वा बाहूनामयुतं

ऽनुजेश्वरः । चक्रायुधेनदितिजश्छादयामास चंडि
काम् । ३० । तता भगवती क्रुद्धा दुर्गादुर्गार्ति
नाशिनी । चिच्छेद तानि चक्राणि स्वशरैः साय
कांश्चतान् । ३१ । ततो निशुम्भो वेगेन गदा
मादाय चंडिकाम् । अभ्यधावत वै हन्तुं दैत्यसे-
नासमावृतः । ३२ । तस्यापततएवाशु गदां चि
च्छेद चंडिका । खड्गेन शितधारेण स च शूल
समाददे ॥३३॥ शूलहस्तं समायान्तं निशुम्भम
मरार्दनम् । हृदि विव्याध शूलेन वेगाविद्धेन चं

डिका । ३४ । भिन्नस्य तस्य शूलेन हृदयान्निः
सृतोऽपरः ॥महाबलो महावीर्यस्तिष्ठेति पुरुषोवदन्
॥ ३५ ॥ तस्य निष्क्रामतो देवी प्रहस्यस्वनवत्ततः
शिरश्चिच्छेद खड्गेन ततोसावपतद्भुवि ॥ ३६ ॥
ततः सिंहश्चखादोग्रदंष्ट्रा क्षुण्णशिरोधरान् । असु
रांस्ता स्तथा काली शिवदूती तथापरान् ॥ ३७ ॥
कौमारीशक्तिनिर्भिन्नाः केचिन्नेशुर्महासुराः । ब्र
ह्माणीमन्त्रपूतेन तोयेनान्ये निराकृताः । ३८ ।
माहेश्वरी त्रिशूलेन भिन्नाः पेतुस्तथापरे । वारा

हीं तु डघातेन केचिच्चूर्णी कृता भुवि । ३६ । खंड
खंड ञ्च चक्रेण वैष्णव्या दानवाः कृताः । वज्रेण
चैन्द्री हस्ताग्रविमुक्तेन तथापरे । ४० । केचिद्विने
शुरसुराः केचिन्नष्टामहाहवात् । भक्षिताश्चापरे
कालीशिवदूतामृगाधिपैः । ४१ । इति मार्कण्डेय
पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवी महात्म्ये निशुम्भ
वधो नाम नवमोऽध्यायः । ६ । उवाच । २ ।
श्लोक । ३६ । एवं । ४१ । एवमादितः । ५४३ ।
ऋषिरुवाच ॥ १ ॥ निशुम्भं निहतं दृष्ट्वा भ्रा

तरं प्राणसंमितम् । हन्यमानं बलं चैव शुम्भः
क्रुद्धोऽब्रवीद्वचः । २ । बलावलेपदुष्टे त्वं मा दुर्गे
गर्वमावह । अन्यासां बलमाश्रित्य युध्यसे याति-
मानिनी । ३ । देव्युवाच । ४ । एकैवाहं जग
त्यत्र द्वितीया का ममापरा । पश्यैता दुष्ट मय्येव
विशन्त्यो मद्विभूतयः । ५ । ऋषिरुवाच । ६ ।
ततः समस्तास्ता देव्यो ब्रह्माणी प्रमुखा लयम् ।
तस्या देव्यास्तनौ जग्मुरेकैवासीत्तदम्बिका । ७ ।
देव्युवाच । ८ । अहं विभूत्या बहुभिरिह रूपैर्यदास्थिता

स्थिता । तत्संहृतं मयैकैव तिष्ठाम्याजौ स्थिरो भव
। ९ । ऋषिरुवाच । १० । ततः प्रववृते युद्धं
देव्याः शुम्भस्य चोभयोः । पश्यतां सर्वदेवानाम
सुराणां च्च वारुणम् । ११ । शरवर्षैः शितैः श-
स्त्रैस्तथास्त्रैश्चैव दारुणैः । तयोर्युद्धमभूद्भूयः सर्व
लोकभयंकरम् । २१ । दिव्यान्यस्त्राणि शतशो
मुमुचे यान्यथाम्बिका । बभञ्ज तानि दैत्येन्द्रस्त
त्प्रतीघातकर्तृभिः । १३ । मुक्तानितेन चास्त्राणि
दिव्यानि परमेश्वरी । बभंज लीलयैवोग्र हुंकारो

च्चारणादिभिः । १४ । ततः शरशतैर्देवीमाच्छा
दयत सोऽसुरः । सापि तत्कुपिता देवी धनुश्चिच्छेद
चेषुभिः । १५ । छिन्नेधनुषि दैत्येन्द्रस्तथाशक्ति मथा
ददे । चिच्छेद देवीचक्रेण तामप्यस्य करे स्थिताम्
। १६ । ततःखड्गमुपादायशतचन्द्रं च भानुमत्अभ्य
धावत्तदादेवीदैत्यानामधिपेश्वरः । १७ । तस्यापतत
एवाशुखड्गं चिच्छेद चण्डिका । धनुर्मुक्तैः शितैर्बाणैश्च
र्म चार्ककरामलम् । १८ । हताश्वः स तदा दैत्यश्छिन्न
धन्वा विसारथिः । जग्राह मुद्गरं घोरम्बिकानिध

नोद्यतः १९ चिच्छेदापततस्यमुद्गरं निशितैः शरैः
तथापिसोऽभ्यधावत्तां मुष्टिमुद्यम्य वेगवान् २० समुष्टि
पातयामासहृदयेदैत्यपुंगवः।देव्यास्तं चापिसादेवि
तलेनोरस्यताडयत् । २१ । तलप्रहाराभिहतो नि
पपात महीतले । स दैत्यराजसहसा पुनरेव तथो
त्थितः। २२ । उत्पत्य प्रगृह्योच्चैर्देवीं गगनमा-
स्थितः । तत्रापिसा निराधारा युयुधे तेन चण्डिका
। नियुद्धं खे तदा दैत्यश्चण्डिका च परस्परम् ।
चक्रतुः प्रथमं सिद्धमुनिविस्मयकारकम् । २४ ।

ततो नियुद्धं सुचिरं कृत्वा तेनाम्बिका सह । उ-
त्पाट्य भ्रामयामास चिक्षेप धरणीतले । २५ ।
सक्षिप्तो धरणीं प्राप्य मुष्टिमुद्यम्य वेगितः ॥ अभ्य
धावत दुष्टात्मा चण्डिकानिधनेच्छया । २६ । त
मायातं ततो देवी सर्वदैत्यजनेश्वर । जगत्यां पा
तयामास भित्त्वा शूलेन वक्षसि । २७ । सगतासु
पपातोर्व्यां देवीशूलाग्रविक्षतः । चालयन्सकलाँ
पृथ्वी साब्धिद्वीपा सपर्वताम् । २८ । ततः प्रसन्न
मखिलं हते तस्मिन्दुरात्मनि । जगत्स्वास्थ्यमतीवाप

निर्मलं चाभवन्नभः । २९ । उत्पातमेघाः सोल्का
ये प्रागासंस्ते शमं ययुः । सरितो मार्गवाहिन्य-
स्तथा संस्तत्र पातिते । ३० । ततो देवगणाः सर्व
हर्ष निर्भरमानसाः । बभूवुर्निहते तस्मिन् गन्धर्वा
ललितं जगुः ॥३१॥ अवादयंस्तथैवान्ये ननृतु
श्चाप्सरोगणाः । ववुः पुण्यास्तथा वाताःसुप्रभोऽ
भूद्दिवाकरः । ३२ । जज्वलुश्चाग्नयः शान्ताः
शान्त दिग्जनितस्वनाः । ३३ । इति मार्कण्डेय
पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्येशुम्भवधो

नाम दशमोऽध्यायः । १० । उवाच ५ अर्ध १
श्लोकाः २७ एवं ३३ एवमादितः । ५७६ ।

ऋषिरुवाच । १ । देव्या हते तत्र महासुरेन्द्रे
सेन्द्राः सुरा वह्निपुरोगमास्ताम् । कात्यायनी तुष्ट
वुरिष्टलाभाद्विकासिवक्त्राब्जविकासिताशाः ।२।
देवि प्रपन्नार्तिहरे प्रसीद प्रसीद मातर्जगतोऽखि
लस्य । प्रसीद विश्वेश्वरि पाहि विश्वं त्वमीश्वरी
देवि चराचरस्य ॥३॥ आधारभूता जगतस्त्वमेका
महीस्वरूपेणयतः स्थिताऽसि । अपांस्वरूपस्थितया

त्वयैतदाप्यायते कृत्स्नमलङ्घ्यवीर्ये ॥ ४ ॥ त्वं वै
ष्णवी शक्ति रनन्तवीर्या विश्वस्य बीजं परमाऽसि
माया । संमोहितं देवि समस्तमेतत्त्वं वै प्रसन्नाभुवि
मुक्तिहेतुः ॥ ५ ॥ विद्याः समस्तास्तव देवि भेदाः
स्त्रियः समस्ताः सकला जगत्सु । त्वयैकया पूरि
तमम्बयैतत्का ते स्तुतिः स्तव्यपरा परोक्तिः । ६ ।
सर्वभूता यदा देवी स्वर्गमुक्ति प्रदायिनी । त्वं स्तुता
स्तुतये का वा भवन्ति परमोक्तयः । ७ । सर्वस्य
बुद्धिरूपेण जनस्य हृदि संस्थिते । स्वर्गापवर्गदे

देवि नारायणि नमोस्तुते । ८ । कलाकाष्ठादिरू
पेण परिणामप्रदायिनी । विश्वस्योपरतौ शक्ते
नारायणि नमोस्तु ते । ९ । सर्वमङ्गलमाङ्गल्ये
शिवे सर्वार्थसाधिके । शरण्ये त्र्यम्बके गौरि नारा
यणि नमोऽस्तु ते । १० । सृष्टिस्थितिविनाशानां
शक्तिभूते सनातनि । गुणाश्रये गुणमये नारा-
यणि नमोऽस्तु ते । ११ । शरणागतदीनार्तपरि
त्राणपरायणे । सर्वस्यार्तिहरे देवि नारायणि नमोऽ
स्तुते । १२ । हंसयुक्तविमानस्थे ब्रह्माणीरूपधा-

रिणि । कौशाम्भः क्षरिके देवि नारायणि नमोऽ
स्तु ते । १३ । त्रिशूलचन्द्राहिधरे महावृषभवाहि
नि । माहेश्वरीस्वरूपेण नारायणि नमोऽस्तु ते
। १४ । मयूरकुक्कुटवृते महाशक्तिधरेऽनघे ।
कौमारीरूपसंश्थाने नारायणि नमोऽश्तु ते । १५ ।
शंखचक्रगदा शार्ङ्ग गृहीतपरमायुधे । प्रसीद वैष्ण
वीरूपे नारायणि नमोऽश्तु ते । १६ । गृहीतोग्र
महाचक्रे दंष्ट्रोद्धृतबसुन्धरे । वराहरूपिणि शिवे
नारायणि नमोऽस्तु ते । १७ । नृसिंहरूपेणोग्रेण

हन्तुं दैत्यान्कृतोद्यमे । त्रैलोक्यत्राणसहिते नारा-
यणि नमोऽश्तु ते । १८ । किरीटिनि महावज्रे
सहस्रनयनोज्ज्वले । वृत्रप्राणहरे श्चैन्द्रि नारा-
यणि नमोस्तु ते । १९ । शिवदूतीस्वरूपेण हत
दैत्यमहाबले । घोररूपे महारावे नारायणि नमोऽ
स्तु ते । २० । दंष्ट्राकरालवदने शिरोमालाविभू-
षणे । चामुण्डे मुण्डमथने नारायणि नमोऽश्तु ते
। २१ । लक्ष्मि लज्जे महाविद्ये श्रद्धे पुष्टि स्वधे
ध्रुवे । महारात्रि महाविद्ये नारायणि नमोऽश्तु ते

। २२ । मेघे सरश्वति वरे भूति वाभ्रवि तामसि ।
नियते त्वं प्रसीदेशे नारायणि नमोऽस्तु ते २३
सर्वश्वरूपे सर्वेशे सर्वशक्तिसमन्विते । भयेभ्यस्त्राहि
नो देवि दुर्गे देवि नमोऽश्तु ते । २४ । एतत्ते
वदनं सौम्यं लचनत्रयभूषितम् । पातु नः सर्वभी
तिभ्यः कात्यायनि नमोऽश्तु ते । २५ । ज्वाला
करालमत्युग्रमशेषासुरसूदनम् । त्रिशूलं पातु नो
भीतेर्भद्रकालि नमोऽस्तु ते । २६ । हिंशित दैत्य
तेजांसि ष्वनेनापूर्य या जगत् । सा घण्डा पातु

नो देवि पापेभ्यो नः सुतानिव । २७ । असुरा
सृग्वसापङ्कचर्चितस्ते करोज्ज्वलः शुभाय खड्गो
भवतु चण्डिके त्वां नता वयम् । २८ । रागान-
शेषानपहं । तुष्टारुष्टा तु कामान्सकलानभीष्टान्
त्वामाश्रितानां न विपन्नराणाँ त्वामाश्रिता ह्याश्र-
यतां प्रयान्ति । २९ । एतत्कृतं यत्कदनं त्वयाऽद्य
धर्मद्विषाँदेवि महासुराणाम् ॥ रूपैरनेकैर्बहुधात्म
मूर्तिं कृत्वाऽम्बिके तत्प्रकरोति काऽन्या । ३० ।
विद्यासु शास्त्रेषु विवेकदीपेष्वाद्येषु वाक्येषु च का

त्यदन्य। । ममत्वगर्तेऽतिमहान्धकारे विभ्रामयत्येत दतीव विश्वम् ।३१। रक्षांसि यत्रोग्रविषाश्च नागा यत्रा रयो दस्युबलानि यत्र । दावानलो यत्र त थाऽब्धिमध्ये तत्र स्थिता त्वं परिपासि विश्वम् । ३२ । विश्वेश्वरि त्वं परिपासि विश्वं विश्वात्मिका धारयसीति विश्वम् विश्वेशवंद्या भवती भवंति विश्वाश्रया ये त्वयि भक्तिनम्राः ॥ ३३ ॥ देवि प्रसीद परिपालय नोऽरिभीतेर्नित्यं यथासुरवधाद-धुनैव सद्यः॥पापानि सर्वजगतां प्रशमं नयाऽऽशु

उत्पातपाकजनितांश्च महोपसर्गान् । ३४ । प्रण-तानां प्रसीद त्वं देवि विश्वार्तिहारिणी । त्रैलो-क्यवासिनामीड्ये लोकानाँ वरदा भव । ३५ । देव्युवाच ॥३६॥ वरदाहं सुरगणा वरं यं मनसेच्छथ । तं वृणुध्वं प्रयच्छामि जगतामुपकारकम् । ३७ । देवा ऊचुः । ३८ । सर्वबाधाप्रशमनं त्रैलोक्यस्याखिलेश्वरि ॥ एवमेव त्वया कार्यमस्म द्वैरिविनाशनम् । ३९ । देव्युवाच । ४० । वैव स्वतेऽन्तरे प्राप्ते अष्टाविंशतिमे युगे। शुम्भो निशु

दु० १८६

म्भश्चैवान्यावुत्पत्स्येते महासुरौ । ४१ । नन्दगो
पगृहे जाता यशोदागर्भसंभवा । ततस्तौ नाश स०
यिष्यामि विंध्याचलनिवासिनी । ४२ । पुनरप्य
तिरौद्रेण रूपेण पृथिवीतले॥ अवतीर्य हनिष्यामि
वैप्रचित्तांश्च दानवान् । ४३ । भक्षयन्त्याश्च ता
नुग्रान् वैप्रचित्तान्महासुरान् । रक्ता दन्ता भवि-
ष्यन्ति दाडिमीकुसुमोपमाः । ४४ । ततो मां दे
वताः स्वर्गे मर्त्यलोके च मानवाः । स्तुवन्तो व्याह
रिष्यन्ति सततं रक्तदन्तिकाम् । ४५ । भूयश्च

दु० १८७

शतवार्षिक्यामनावृष्ट्यामनम्भसि ॥ मुनिभिः सं-
स्मृताभूमौ सम्भविष्याम्ययोनिजा । ४६ । ततः स०
शतेन नेत्राणां निरीक्षिष्यामि यन्मुनीन् । कीर्त्त-
यिष्यन्ति मनुजाः शताक्षीमिति मां ततः ।४७।
ततोऽहमखिलं लोकमात्मदेहसमुद्भवैः । भरिष्यामि
सुराः शाकैरावृष्टेः प्राणधारकैः । ४८ । शाक
म्भरीति विख्यातिं तदा यास्याम्यहं भुवि । तत्रैव
च वधिष्यामि दुर्गमाख्यं महासुरम् । ४९ । दुर्गा
देवीति विख्यातं तन्मे नाम भविष्यति । पुनश्चाहं

यदा भीमं रूपं कृत्वा हिमाचले । ५० । रक्षांसि
भक्षयिष्यामि मुनीनां त्राणकारणात् ॥ तदा मां
मुनयः सर्वे स्तोष्यन्त्यानम्रमूर्तयः । ५१ । भीमा-
देवीति विख्यातं तन्मे नाम भविष्यति । यदारु
णाख्यस्त्रैलोक्ये महाबाधां करिष्यति ।५२। तदाहं
भ्रामरं रूपं कृत्वाऽसंख्येयषट्पदम् । त्रैलोक्यस्य
हितार्थाय वधिष्यामि महासुरान् ।५३। भ्रमरीति
च मां लोकास्तदा स्तोष्यन्ति सर्वतः । इत्थं यदा
यदा बाधा दानवोत्था भविष्यति । ५४ । तदा

तदाऽवतीर्याहं करिष्याम्यरिसंक्षयम् । ५५ । इति
श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहा
त्म्ये देवैः कृता नारायणीस्तुतिर्नाम एकादशो
ध्याय । ११ । उवाच । ४ । अर्धम् । १ ।
श्लोकाः । ५० । एवं । ५५ । एवमादि । ६३० ।
देव्युवाच । १ । एभिः स्तवैश्च मां नित्यं
स्तोष्यते यः समाहितः । तस्याऽहं सकलां बाधां
नाशयिष्याम्यसंशयम् । २ । मधुकैटभनाशं च
महिषासुरघातनम् । कीर्तयिष्यन्ति ये तद्वद्वधं शुम्भ

निशुम्भयोः । ३ । अष्टम्यां च चतुर्दश्यां नवम्यां
चैकचेतसः । श्रोष्यन्ति चैव ये भक्त्या मम माहा
त्म्यमुत्तमम् । ४ । न तेषां दुष्कृतं किञ्चिदुष्कृ
तोत्था न चापदः । भविष्यति न दारिद्र्यं न चै
वेष्टवियोजनम् ।५। शत्रुतो न भयं तस्य दस्युतो
वा न राजतः । न शस्त्रानलोतयोघात्कदाचित्सं-
भविष्यति ।६। तस्मान्ममैतन्माहात्म्यं पठितव्यं
समाहितैः । श्रोतव्यं च सदा भक्त्या परं स्वस्त्य-
यनं हि तत् । ७ । उपसर्गानशेषांस्तु महामारी-

समुद्भवान् । तथा त्रिविधमुत्पातं महात्म्यं शम
येन्मम । ८ । यत्रैतत्पठ्यते सम्यङ्नित्यमायतने
मम । सदा न तद्विमोक्ष्यामि सान्निध्यं तत्र मे
स्थितम् । ९ । बलिप्रदाने पूजायामग्निकार्ये महो
त्सवे । सर्वं ममैतच्चरितमुच्चार्यं श्राव्यमेव च ।१०।
जनताऽजानता वाऽपि बलिपूजां तथा कृताम् ।
प्रतीच्छिष्याम्यहं प्रीत्या वह्निहोमं यथाकृतम् ।११।
शरत्काले महापूजा क्रियते या च वार्षिकी । तस्यां
ममैतन्माहात्म्यं श्रुत्वा भक्तिसमन्वितः । १२ ।

सर्वबाधाविनिर्मुक्तो धनधान्यसुतान्वितः । मनुष्यो
मत्प्रसादेन भविष्यति नसंशयः । १३ । श्रुत्वा
ममैतन्माहात्म्यं तथा चोत्पत्तयः शुभाः । पराक्रमं
च युद्धेषु जायते निर्भयः पुमान् । १४ । रिपवः
संक्षयं यान्ति कल्याणं चोपपद्यते । नन्दते चकुलं
पुंसां माहात्म्यं मम शृणवताम् । १५ । शान्ति-
कर्मणि सर्वत्रतथा दुःस्वप्नदर्शने । ग्रहपीडासु चो
ग्रासु माहात्म्यं शृणुयान्मम । १६ । उपसर्गाःशम
यान्ति ग्रहपीडाश्च दारुणाः। दुःस्वप्नं चनृभिर्दृष्टं

सुस्वप्नमुप जायते । १७ । बालग्रहाभिभूतानां
बालानां शान्तिकारकम् । संघातभेदे च नृणां मै
त्रीकरणमुत्तमम् । १८ । दुर्वृत्तानामशेषणां बल
हानिकरं परम् । रक्षो भूतपिशाचानां पठनादेव
नाशनम् ।१६। सर्व ममैतन्माहात्म्यं मम सन्निधि
कारकम् पशुपुष्पार्धधूपैश्च गन्धदीपैस्तथोत्तमैः
। २० । विप्राणां भोजनैर्होमैः प्रोक्षणीयैरहर्निशम्
। अन्यैश्च विविधैर्भोगैः प्रदानैर्वत्सरेण या ।२१।
प्रीतिर्मे क्रियतेसाऽस्मिन् सकृदुच्चरिते श्रुते ।श्रुतं

हरति पापानि तथाऽऽरोग्यं प्रयच्छति।२२।रक्षां
करोति भूतेभ्योजन्मनां कीर्तनं मम युद्धेषुचरितं
यन्मे दुष्टदैत्य निबर्हणम् । २३ । तस्मिन्कृतेवैरि
कृतं भयंपुंसां न जायते । युष्माभि स्तुतयो
याश्च याश्च ब्रह्मर्षिभिः कृताः । २४ । ब्रह्मणा
च कृतास्तास्तु प्रयच्छन्ति शुभां मतिम् । अरण्ये
प्रान्तरे वापि दावाग्निपरिवारितः । २५ । दस्यु
भिर्वावृतः शून्ये गृहीतो वापि शत्रुभिः । सिंह
व्याघ्रानुयातो वा वने वा वनहस्तिभिः ।२६।

राज्ञा क्रुद्धेन चाऽऽज्ञप्तो वध्यो बन्धगतोऽपि वा
आघूर्णितो वा वातेन स्थितः पोते महार्णवे।२७।
पतत्सु चापि शस्त्रेषु संग्रामे भृशदारुणे । सर्वबा
धासु घोरासु वेदनाभ्यर्दितोऽपि वा । २८ । स्म
रन्ममैतच्चरितं नरो मुच्येत सङ्कटात् । मम प्रभा
वात्सिंहाद्या दस्यवो वैरिण स्तदा । २९ ।दूरादेव
पलायन्ते स्मरतश्चरितं मम । ३० । ऋषिरुवाच
।३१। इत्युक्त्वा सा भगवती चण्डिका चण्ड--
विक्रमा ।३२। पश्यतामेव देवानां तत्रैवान्तर

ददस्तुस्तौ बलिं चैव निजगात्रासृगुक्षितम् । एवं
समाराधयतोस्त्रिभिर्वर्षैर्यतात्मनोः ।१२। परितुष्टा
जगद्धात्री प्रत्यक्षं प्राह चण्डिका ।१३। देव्युवाच
। १४ । यत्प्रार्थ्यते त्वया भूप त्वया च कुलनन्दन
।१५। मत्तस्तत्प्राप्यतां सर्वं परितुष्टा ददामितत्
। १६ । मार्कण्डेय उवाच । १७ । ततो वव्रे नृपो
राज्यमविभ्रंश्यन्यजन्मनि । १८ । अत्रैव च निजं
राज्यं हतशत्रुबलं बलात् । सोऽपि वैश्यस्ततो
ज्ञानं वव्रे निर्विण्णमानसः । १९ । ममेत्यहमिति

प्राज्ञः सङ्ग-विच्युतिकारकम् । २० । देव्युवाच ।
२१ । स्वल्पैरहोभिर्नृपते स्वं राज्यं प्राप्स्यते भवान्
।२२। हत्वा रिपूनस्खलितं तव तत्र भविष्यति ।
मृतश्च भूयः संप्राप्य जन्म देवाद्विवस्वत । २३ ।
सावर्णिको मनुर्नाम भवान्भुवि भविष्यति । वैश्य
वर्य त्वया यश्च वरो स्मत्तोभिवाञ्छितः । २४ ।
त प्रयच्छामि संसिद्ध्यै तव ज्ञानं भविष्यति ।२५
मार्कण्डेय उवाच । २६ । इति दत्वा तयोर्देवी
यथाभिलाषितं वरम् । २७ । बभूवान्तर्हिता सद्यो

माहात्म्यं नामद्वादशोऽध्यायः ।१२। उवाच ।२।
अर्ध ।२।श्लोकाः।३७। एवं।४१। एवमादितः ६७१ स०
ऋषिरुवाच । १ । एतत्ते कथितं भूप देवी
माहात्म्यमुत्तमम् एवं प्रभावा सा देवी ययेदं धा
र्यते जगत् । २ । विद्या तथैव क्रियते भगवद्वि
ष्णुमायया । तया त्वमेष वैश्यश्च तथै वान्ये वि
वेकिनः । ३ । मोह्यन्ते मोहिताश्चैव मोहमेष्यन्ति
चापरे । तामुपैहि महाराज शरणं परमेश्वरीम् ॥
४। आराधिता सैव नृणां भोगस्वर्गापवर्गदा ।५।

मार्कण्डेय उवाच । ६ । इति तस्य वचः श्रुत्वा
सुरथः स नराधिपः । ७ । प्रणिपत्य महाभाग स०
तमृषिं संशितव्रतम् ॥ निर्विण्णोतिममत्वेन राज्या
पहरणेनच । ८ । जगाम सद्य स्तपसे स च वैश्यो
महामुने॥सन्दर्शनार्थमम्बाया नदी पुलिनमास्थितः
। ९ । स च वैश्यस्तपस्तेपे देवी सूक्तं परं जपन् ।
तौ तस्मिन्पुलिने देव्याः कृत्वा मूर्तिर्महीमयमि ।
१० । अर्हणां चक्रतुस्तस्याः पुष्पधूपाग्नितर्पणैः ।
निराहारौ यताहारौतन्मनस्कौ समाहितौ । ११ ।

ददस्तुस्तौ बलिं चैव निजगात्रासृगुक्षितम् । एवं
समाराधयतोस्त्रिभिर्वर्षैर्यतात्मनोः ।१२। परितुष्ट

जगद्धात्री प्रत्यक्षं प्राह चण्डिका ।१३। देव्युवाच
। १४ । यत्प्रार्थ्यते त्वया भूप त्वया च कुलनन्दन
।१५। मत्तस्तत्प्राप्यतां सर्वं परितुष्टा ददामि तत्
। १६ । मार्कण्डेय उवाच । १७ । ततो वव्रे नृपो
राज्यमविभ्रंश्यन्यजन्मनि । १८ । अत्रैव च निजं
राज्यं हतशत्रुबलं बलात् । सोऽपि वैश्यस्ततो
ज्ञानं वव्रे निर्विण्णमानसः । १९ । ममेत्यहमिति

प्राज्ञः सङ्ग-विच्युतिकारकम् । २० । देव्युवाच ।
२१ । स्वल्पैरहोभिर्नृपते स्वं राज्यं प्राप्स्यते भवान्

।२२। हत्वा रिपूनस्खलितं तव तत्र भविष्यति ।

मृतश्च भूयः संप्राप्य जन्म देवाद्विवस्वतः । २३ ।
सावर्णिको मनुर्नाम भवान्भुवि भविष्यति । वैश्य
वर्य त्वया यश्च वरो ऽस्मत्तोऽभिवाञ्छितः । २४ ।
तं प्रयच्छामि संसिद्ध्यै तव ज्ञानं भविष्यति ।२५
मार्कण्डेय उवाच । २६ । इति दत्त्वा तयोर्देवी
यथाभिलाषितं वरम् । २७ । बभूवान्तर्हिता सद्यो

भक्त्या ताभ्यामभिष्टुता ॥ एवं देव्या वरं लब्ध्वा सुरथः क्षत्रियर्षभः । २८ । सूर्याज्जन्म शमासाद्य सावर्णिर्भविता मनुः । २९ । इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवी माहात्म्ये सुरथ-वैश्ययोर्वरप्रदानं नाम त्रयोदशोऽध्यायः । १३ ।

उवाच ॥ ६ ॥ अर्ध । ११ । श्लोकाः ।१२।
एवं । २९ । एवमादितः । ७०० ।

अथोत्तरन्यासाः ॥ ॥ खड्गिनी शूलिनी घोरा० हृदयाय नमः । शूलेन पाहि नोदेवि० शिरसे

स्वाहा । प्राच्यां रक्ष रतीच्यां च० शिखायै वषट् । सौम्यानि यानि रूपाणि० कवचाय हुं । खड्गशूल गदादीनि० नेत्रत्रयाय वौषट् । सर्वस्वरूपे सर्वेशे अस्त्राय फट् । अथ ध्यानम् । विद्युद्दामसमप्रभ मृगपतिश्कन्ध शिथतां भीषणां कन्याभिः करवाल-खेटविलसद्धस्ताभिरासेविताम् । हस्तैश्चक्रधरा-लिखेट विशिख श्चाप गुण तर्जनीं बिभ्राणामन लात्मिका शशिधरा दुर्गां त्रिनेत्रां भजे । १ । अथ

देवीसूक्तं ।। नमो देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं
नमः । नमः प्रकृत्यै नियताः प्रणताः स्माताम् ।
१। रौद्रायै नमो नित्यायै गौर्यै धात्र्यै नमो नमः ।
ज्योत्स्नायै चेन्दुरूपिण्यै सुखायै सततं नमः ।२।
कल्याण्यै प्रणतां वृद्ध्यै सिद्ध्यै कुर्मो नमो नमः ।
नैर्ऋत्यै भभृता लक्ष्म्यै शर्वाण्यै ते नमोनमः ।३।
दुर्गायै दुर्गपारायै सारायै सर्वकारिण्यै ख्यात्यै तथैव
कृष्णायै धूम्रायै सततं नमः । ४ । अतिसौम्याति

रौद्रायै नस्तास्तस्यै नमो नमः । नमोजगत्प्रतिष्ठायै
देव्यै कृत्यै नमो नमः । ५ । या देवी सर्वभूतेषु
विष्णुमायेति शब्दिता । नमस्तस्यै नमस्तस्यै नम
स्तस्यै नमो नमः । ६ । या देवी सर्वभूतेषु चेत-
नेत्यभिधीयते । नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै
नमो नमः । ७ । या देवी सर्वभूतेषु बुद्धि रूपेण
संस्थिता ।। नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो
नमः ।८। नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो

नमः ।९। या देवी सर्वभूतेषु क्षुधारूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ।१०।
या देवी सर्वभूतेषु च्छायारूपेण संस्थिता । नम
स्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ।११। या
देवी सर्वभूतेषु शक्तिरूपेण संस्थिता । नमस्तस्यै
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ।१२। या देवी
सर्वभूतेषु तृष्णारूपेण संस्थिता । नमस्तस्यै नम
स्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ।१३। या देवी सर्व

भूतेषु शान्तिरूपेण संथिता । नमस्तस्यै नमस्तस्यै
नमस्तस्यै नमो नमः । १४ । या देवी सर्वभूतेषु
ज्योतिरूपेण संथिता । नमष्तस्यै नमस्तृयै नम-
स्तस्यै नमो नमः ।१५। यादेवीसर्वभूतेषु ल
ज्जारूपेणसंशिथता नमश्तश्यै नमस्तश्यै नमस्ताश्यै
नमो नमः । १६ । या देवी सर्वभूतेषु शांतिरू
पेण संस्थिता।नमश्ताश्यै नमस्ताश्यै नमष्ताश्यै नमो
नमः ।१७। या देवा सर्वभूतेषु श्रद्धारूपेण सं

स्थिता । नमस्नष्यै नमस्तष्यै नमस्तष्यै नमो नमः
॥१७॥ यादेवी सवाभूतेषु कान्तिरूपेण संस्थिता ।
नमस्तष्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमोनमः १९ यादेवी
सर्वभूतेषु लक्ष्मीरूपेण संस्थिता । नमस्तस्यै नम
स्तस्यै नमस्तष्मै नमो नमः । २० । या देवी सर्व
भूतेषु वृत्तिरूपेण संस्थिता । नमस्तष्यै नमस्तष्यै
नमस्तष्यै नमो नमः । २१ । या देवी सर्वभूतेषु
स्मृतिरूपेण संशिथता । नमश्तष्यै नमष्तश्यै नम

श्तष्यै नमो नमः ।२२। या देवी सर्वभूतेषु दया
रूपेण संशिथता ।नमश्तष्यै नमश्तष्यै नमश्ताष्यै
नमो नमः । २३ । या देवी सर्वभूतेषु तुष्टिरूपेण
संशिथता । नमश्तश्यै नमश्तश्यै नमस्तष्यै नमो
नमः ।२४। यादेवी सर्वभूतेषु मातृरूपेण संष्थिता
नमष्तश्यै नमश्यश्यै नमश्ताश्यै नमोनमः।२५।
यादेवी सर्वभूतेषु भ्रान्तिरूपेणास संशिथतानमश्तष्यै
नमष्तष्यै नमष्तष्यै नमो नमः ।२६। इन्द्रिया

णामधिष्ठात्री भूतानां चाखिलेषु या। भूतेषु सततं
तस्यै व्याप्त्यै देव्यै नमो नमः ।२७। चितिरूपेण
या कृत्स्नमेतद्व्याप्य स्थिता जगत्। नमस्तस्यै नम
स्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः।२८। स्तुता सुरैः
पूर्वमभीष्टसंश्रयात्तथा सुरेन्द्रेण दिनेषु सेविता। करो
तु सा नः शुभहेतुरीश्वरी शुभानि भद्राण्यभिहन्तु चा
पदः। २९। या साम्प्रतं चोद्धतदैत्यतापितैरस्मा-
भिरीशा च सुरैर्नमस्यते। या च स्मृता तत्क्षणमेव

हन्ति नः सर्वापदो भक्तिविनम्रमूर्तिभिः ॥ ३० ॥
इति देवीसूक्तं पठित्वाऽष्टोत्तरशतं नवार्णं जपं कृत्वा
तदुत्तरन्यासान्विधाय। गुह्यातिगुह्यगोप्त्री त्वं गृहा-
णास्मत्कृतं जपम्। सिद्धिर्भवतु मे देवि त्वत्प्रसा
दान्महेश्वरि ।३१। इति देव्या वामहस्ते जपं निवे-
दयेत्। श्रीगणपतिर्जयति। अस्य श्रीसप्तशतीरह-
स्यत्रयस्य। नारायण ऋषिः। अनुष्टुप् छन्दः।
महाकाली महालक्ष्मीमहासरस्वत्यो देवताः यथोक्त

फलावाप्त्यर्थं जये विनियोगः । राजोवाच । भग-
वन्नवतारामे चण्डिकायास्त्वयोदिताः। एतेषांप्रकृति
ब्रह्मन्प्रधानं वक्तुमर्हसि । १ । आराध्यं यन्मया
देव्याः स्वरूपं येन तद्द्विज । विधिना ब्रूहि सकलं
यथावत्प्रणतस्य मे । २ । ऋषिरुवाच । इदं रहस्यं
परममनाख्येयं प्रचक्षते । भक्तोसीति न मे किंचि-
त्तवावाच्यं नराधिप । ३ । सर्वस्याद्या महालक्ष्मी
स्त्रिगुणा परमेश्वरी । लक्ष्या लक्ष्यस्वरूपा सा व्या

प्य कृत्स्नं व्यवस्थिता । ४ । मातुलिंगं गदां खेट
पानपात्रं च बिभ्रती । नागंलिंगंच योनिं न बिभ्रती
नृपमूर्धनि ॥ ५॥ तप्तकाञ्चनवर्णाभा तप्तकाञ्चन
भूषणा । शून्यं तदखिलं स्वेन पूरयामासतेजसा ।
शून्यं तदखिलं लोकं विलोक्य परमेश्वरी ॥ बभार
रूपमपरं तमसा केवलेनहि । ७ । साभिन्नाञ्जन-
सङ्काशा दंष्ट्राङ्कितवरानना । विशाललोचना नारी
बभूव तनुमध्यमा । ८ । खड्गपाशशिरः खेटैर-

लंकृतचतुर्भुजा । कवन्धहारं शिरसा विभ्राणहि
शिरःस्रजम् । ६ । सा प्रोवाच महालक्ष्मीं तामसी
प्रमदोत्तमा । नाम कर्म च मे मातर्देहि तुभ्य नमो
नतः । १० । तां प्रोवाच महालक्ष्मीस्तामसीं प्रम
दोत्तमाम् । ददामि तव नामानि यानि कर्माणि
तानि च ।११। महामाया महाकाली महामारी
क्षुधा तृषा निद्रा तृष्णा चैकवीरा कालरात्रिर्दुर-
त्यया । १२ । इमानि तव नामानिप्रतिपाद्यानि च-

कर्मभिः । एभिः कर्माणितेज्ञात्वायोऽधीतेसोऽश्नु
ते सुखम् । १३ । तामित्युक्त्वा महालक्ष्मीः स्व
रूपमपरं नृप । सत्त्वाख्येनातिशुद्धेनगुणेनेन्दु प्रभं
दधौ । १४ । अक्षमालाङ्कुशधरा वीणापुस्तकधा
रिणी । सा बभूव वरा नारी नामान्यस्यै च सा
ददौ । १५ । महाविद्या महावाणी भारती वाक्
सरस्वती । आर्या ब्राह्मी कामधेनुर्वेदगर्भा च धी
श्वरी ।१६। अथोवाच महालक्ष्मीर्महाकाली सर

स्वतीम् । युवां जनयतां देव्यौ मिथुने स्वानुरूपतः
। १७ । इत्युक्त्वा ते महालक्ष्मीः ससर्ज मिथुने
स्वयम् । हिरण्यगर्भौ रुचिरौ स्त्रीपुंसौ कमलासनौ
। १८ । ब्रह्मन्विधे विरञ्चेति धातरित्याह्वतं नरम् ।
श्रीः पद्मे कमले लक्ष्मीत्याह माता स्त्रियं च ताम् ।
।१९।महाकाली भारती च मिथुने सृजतः सह ।
एतयोरपि रूपाणि नामानि च वदामि ते ।२०।
नीलकण्ठं रक्तबाहुं श्वेताङ्गं चन्द्रशेखरम् । जन

यामास पुरुषं महाकाली सितांस्त्रियम् । २१ ।
स रुद्रः शङ्करः स्थाणुः कपर्दी च त्रिलोचनः।त्रयी
विद्या कामधेनुः सा स्त्री भाषास्वरा चरा ।२२।
स्वरसती स्त्रियं गौरी कृष्णं च पुरुषं नृप जनया
मास नामानि तयोरपि वदामि ते ।२३। विष्णुः
कृष्णो हृषी केशो वासुदेवो जनार्दनः उमा गौरी
सती चण्डी सुन्दरी सुभगा शुभाः । २४ । एवं
युवतयः सद्यः पुरुषत्वं प्रपेदिरे । चक्षुष्मन्तोनुपश्य

न्ति नेतरे तद्विदो जनाः । २५ । ब्रह्मणे प्रददौ पत्नी महालक्ष्मीर्नृपत्रयीम् । रुद्राय गौरी वरदाँ वासुदेवाय च श्रियम् ।२६। स्वरया सह संभूय विरञ्चोऽण्डमजीजनत् । बिभेद भगवान् रुद्रस्तदगौर्या सह वीर्यवान् ।२७। अण्डमध्ये प्रधानादि कार्यजातमभून्नृप । महाभूतात्मकं सर्वं जगत्स्थावरजङ्गमम् । २८ । पुपोष पालयामास तल्लक्ष्म्या सह केशवः । सञ्जहार जगत्सर्वं सह गौर्या महेश्वरः

। २९ । महालक्ष्मीर्महाराज सर्वसत्त्वमयीश्वरी । निराकारा चसाकारा सैव नानाभिधानभृत् ।३०। नामान्तरैर्निरूप्यैषा नाम्नानान्येन केनचित्।३१। इति प्राधानिकं रहस्य समाप्तम् । ऋषिरुवाच । त्रिगुणा तामसी देवी सात्त्विकी या त्वयोदिता । सा शर्वाचण्डिकादुर्गा भद्रा भगवतीर्यते।१।योगनिद्रा हररुक्ता महाकाली तमोगुणा । मधुकैटभनाशार्थं तान्तुष्टावाम्बुजासनः । २ दशवक्त्रा दशभुजा पादाञ्जन प्रभा । विशालया राजमान

त्रिंशल्लोचनमालया । ३ । स्फुरद्दशन दंष्ट्रा सा
भीमरूपापि भूमिप । रूपसौभाग्यकान्तीनां सा स०
प्रतिष्ठा महाश्रियाम् । ४ । खड्गबाणगदाशूलश
ङ्खचक्रभुशुण्डिभृत् । परिघं कार्मुकं शीर्षं निश्चो
तद्रुधिरं दधौ । ५ । एषा सा वैष्णवी माया महा
काली दुरत्यया । आराधिता वशीकुर्यात्पूजाकर्तुश्च
राचरम् । ६ । सर्वदेवशरीरेभ्यो याविर्भूतामितप्रभा ।
त्रिगुणा सा महालक्ष्मीः साक्षान्महिषमर्दिनी । ७ ।
श्वेतानाना नीलभुजा सुश्वेतस्तनमण्डला । रक्त

मध्या रक्तपादा नीलजङ्घोरुरुन्मदा । ८ । सुचि
त्रजघना चित्रमाल्याम्बरविभूषणा । चित्रानुलेपना स० १०
कान्तिरूपसौभाग्यशालिनी । अष्टादशभुजा पूज्या
सा सहस्रभुजा सती । आयुधान्यत्र वक्ष्यन्ते दक्षि
णाधः करक्रमात् । १० । अक्षमाला च कमलं
बाणोऽसिः कुलिशं गदा । चक्रं त्रिशूलं परशुः
शंखो घण्टा च पाशकः । ११ । शक्तिर्दण्डश्चर्म
चापं पानपात्रं कमण्डलुः । अलंकृतभुजामेभिरा
युधैः कमलासनाम् । १२ । सर्वदेवमयीमीशां महा

लक्ष्मीमिमां नृप । पूजयेत्सर्वलोकानां स देवानां
प्रभुर्भवेत् । १३ । गौरीदेहात्समुद्भूता या सत्त्वै-
कगुणाश्रया । साक्षात्सरस्वती प्रोक्ता शुम्भासुरनि
बर्हिणी ।१४। दधौ चाष्टभुजा बाणान्मुसं शूल-
चक्रभृत् । शङ्खं घण्टां लाङ्गलं च कार्मुकं वसुधा
धिप । १५ । एषा संपूजिता भक्त्या सर्वज्ञत्वं प्रय
च्छति । निशुम्भमथिनी देवी शुम्भासुर निबर्हिणी
। १६ । इत्युक्तानि स्वरूपाणि मूर्तीनां तव पार्थिव।
उपासनं जगन्मातुः पृथगासां निशामय । १७ ।

महालक्ष्मीर्यदा पूज्या महाकाली सरस्वती ।दक्षि
णोत्तरयोः पूज्ये पृष्ठतो मिथुनत्रयम् । १८ । विरि
ञ्चिः स्वरया मध्ये रुद्रो गौर्या च दक्षिणे । वामे
लक्ष्म्या हृषीकेशः पुरतो देवतात्रयम् । १९ ।अष्टा-
दशभुजा मध्येवामे चास्या दशानना। दक्षिणेऽष्ट
भुजा लक्ष्मीर्महतीति समर्चयेत ।२०। पूर्वादिद-
लतः पूज्या असिताङ्गादिभैरवाः । अष्टादशभुजा
चैषा यदा पूज्या नराधिप । २१ । दशानना चा
ष्टभुजा दक्षिणोत्तरयोस्तदा।दशानना यदापूज्या

दक्षिणोत्तरयोस्तदा ।२२। कालमृत्यु च संपूज्यो
सर्वारिष्टप्रशान्तये ।यदा चाष्टभुजा पूज्याशुम्भा-
सुरनिबर्हिणी । २३ । नवास्था:शक्तयःपूज्यस्तदा
रुद्रविनायकौ । नमो देव्या इति श्तोत्रै महालक्ष्मी
समर्चयेत् । २४ । अवतारत्रयार्चायां श्तोत्रमन्त्रा
श्तदाश्रयाः ।अष्टादशभुजा चैषा पूज्या महिष-
मर्दिनी । २५ । महालक्ष्मीर्महाकाली सैव प्रोक्ता
सरस्वती । ईश्वरी पुण्यपापानां सर्वलोकमहेश्वरी
। २६ । महिषान्तकरी येन पूजिता स जगत्प्रभुः।

पूजयेज्जगतां धात्री चण्डिकां भक्तवत्सलाम् ।२७
अर्घादिभिरलङ्कारैर्गन्धपुष्पैस्तथोत्तमैः । धूपैर्दीपैश्च
नैवेद्यैर्नानाभक्ष्यसमन्वितैः । २८ । रुधिराक्तेन
बलिना मसेन सुरया नृप । बलिमांसादि पूजेयं
विप्रवर्ज्या मयेरिता । २९ । तेषाँ किल सुरामां
सैर्नोक्ता पूजा नृप क्वचित् । प्रणामाचमनीयेश्च
चन्दनेन सुगन्धिना । ३० । सकर्पूरैश्च ताम्बूले-
र्भक्तिभावसमन्वितैः । वामभागेऽग्रतो देव्याश्छि-
न्नशीर्ष महासुरम् । ३१ । पूजयेन्महिषं येन प्राप्तं

शायुज्यमीशया । दक्षिणे पुरतः समग्रं धर्ममीश्वरम् ।३२। वाहनं पूजयेद्देव्या धृत येन चराचरम् ततः कृताञ्जलिर्भूत्वा स्तुवीत चरितैरिमैः ।३३। एकेन वा मध्यमेन नैकेनेतरयोरिह । चरितार्धंतु न जपेज्जपेच्छिद्रमवाप्नुयात् । ३४ । स्तोत्रमन्त्रैः स्तुवीतेमाँ यदि वा जगदम्बिकाम् ! प्रदक्षिणानमस्कारान्कृत्वा मूर्ध्नि कृताञ्जलिः । ३५ । क्षमापतेज्जगद्धात्री मुहुर्मुहुरतन्द्रितः । प्रतिश्लोकं च जुहुयात्पायसं तिलसर्पिषा । ३६ । जुहुयात्स्तोत्र-

मन्त्रैर्वा चण्डिकायै शुभं हविः । भूयो नामपदैर्देवीं पूजयेत्सुसमाहितः । ३७ । प्रयतः प्राञ्जलिःप्रह्वः प्राणानारोप्य चात्मनि । सुचिरं भावयेद्देवी चण्डिक तन्मयो भवेत् । ३८ । एव यः पूजयेद्भक्त्या प्रत्यहं परमेश्वरीम् । भुक्त्वा भोगान्यथाकामं देवीसायुज्यमाप्नुयात् । ३९ । यो न पूजयते नित्यं चण्डिक भक्तवत्सलाम् । भस्मीकृत्यास्य पुण्यानि निर्दहेत्परमेश्वरी । ४० । तस्मात्पूजय भूपाल सर्वलोकमहे

दु० ५८

श्वरीम् । यथोक्तेन विधानेन चण्डिकासुखमाप्स्यसि
। ४१ । इति वैकृतिकं रहस्यं समाप्तम् । ऋषि- स०
रुवाच । नन्दा भगवती नाम या भविष्यति नन्द-
जा । स्तुता संपूजिता भक्त्या वशी कुर्याज्जगत्त्र-
यम् । १ । कनकोत्तम कान्तिः सा सुकान्तिकन
काम्बरा । देवी कनकवर्णाभा कनकोज्ज्वलभूषणा
। २ । कमल कुशपाशाब्जैरलंकृतचतुर्भुजा ।
इन्दिरा कमला लक्ष्मीः शा श्रीरुक्माम्बुजासना।३

दु० ५९

या रक्तदन्तिका नाम देवी प्रोक्ता मयाऽनघ । तस्याः
स्वरूपं वक्ष्यामि शृणु सर्वभयापहम् ।४। यच्छ्रुत्वा
सर्वपापेभ्यो मुच्यते नात्र संशयः । रक्ताम्बरा रक्त-
वर्णा रक्तसर्वाङ्गभूषणा ।५। रक्तायुधा रक्तनेत्रा रक्तके
शातिभीषणा । रक्ततीक्ष्णनखा रक्तरसना रक्तदन्ति
का ।६। पतिं नारीवानुरक्ता देवी भक्तं भजेज्जनम् ।
सुवधेव विशाला सा सुमेरुयुगलस्तनी ॥७॥ दीर्घौ
लम्बावतिस्थूलौ तावतीव मनोहरौ । कर्कशावति-

कान्तौ तौ सर्वानन्द पयोनिधी । ८ । भक्तान्सं-
पाययेद्देवी सर्वकाम घौ स्तनौ । खड्गपात्रशिरः
खेटैरलं कृतचतुर्भुजा । ९ । आख्याता रक्तचा-
मुण्डा देवी योगेश्वरीति च । अनया व्याप्तमखिल
जघत्स्थावरजङ्गमम् ।१०। इमां यः पूजयेद्भक्त्या
स व्याप्नोति चराचरम् । भुक्त्वा भोगान्यथाकामं
देवीसायुज्यमाप्नुयात् ।११। अधीते य इमं नित्यं
रक्तदन्त्या वपुः स्तवम् । तं सा परिचरेद्देवी पतिं

प्रियमिवांगना । १२ । शाकम्भरी नीलवर्णा नीलो
त्पलविलोचना । गम्भीरनाभिस्त्रिवलीविभूषिततनू-
नूदरी ।१३। सुकर्कशसमोत्तुङ्गवृत्तपीनघनस्तनी ।
मुष्टौ शिलीमुखापूर्णं कमलं कमलालया । १४ ।
पुष्पपल्लवमूलादिफलाढ्यं शाकसंचयम् । काम्यां-
नन्तरसैर्युक्तं क्षुत्तृण्मृत्युजरापहम् ।१५। कार्मुकं
च स्फुरत्कान्ति बिभर्ति परमेश्वरी । शाकम्भरी
शताक्षी सासैव दुर्गा प्रकीर्तिता ।१६। उमागौरी

सती चण्डी कालिका सा च पार्वती। शाकम्भरी स० स्तुवन्ध्यायन् जपन्संपूजन्नमन् । १७ । अन्नस्य मश्नुते शीघ्रमन्नपानामृतं जलम्। भीमाऽपि नील वर्णा सा दंष्ट्रादशनभासुरा । १८ । विशाललोचना नारी वृत्तपीनपयोधरा । चन्द्रहासं च डमरु शिरः पात्रं च बिभ्रती । १९ । एकवीरा कालरात्रिः सैवोक्ता कामदा स्तुता । तेजोमण्डलदुर्धर्षा भ्रामरी चित्रतान्तिभृत । २० । चित्रभ्रम-

रसंकाशा महामारीति गीयते । इत्येता मूर्तयो देव्या व्याख्याता वसुधाधिप । २१ । जगन्मातुश्च स० ण्डिकायाः कीर्तिता कामधेनवः । इदं रहस्यं परम न वाच्यं कस्यचित्वया ।२२। व्याख्यानं दिव्यमूर्तीं नामधीष्वावहितः स्वयम् । एतस्यात्वं प्रसादेन सर्वमान्यो भविष्यसि । २३ । सर्व रूप मयी देवी सर्व देवीमयं जगत । अतोहं विश्वरूपां त्वां नमामि परमेश्वरीम् । २४ । इति मूर्तिरहस्यं समा-

स्तम् । श्रीजगदम्बार्पणमस्तु ।।

❀ इति शुभम् ❀

पता—भारत प्रकाशन मन्दिर,
कसेरट कटरा मथुरा ।

मु०—राधेश्याम गुप्ता द्वारा सत्सङ्ग प्रिंटिंग प्रेस, हाथरस में छपा ।

अथ

दुर्गाकवचम्

अर्गलाकीलकपाठसहितं प्रारभ्यते ।